This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Dette er en digital utgave av en bok som i generasjoner har vært oppbevart i bibliotekshyller før den omhyggelig ble skannet av Google som del av et prosjekt for å gjøre verdens bøker tilgjengelige på nettet.

Den har levd så lenge at opphavretten er utløpt, og boken kan legges ut på offentlig domene. En offentlig domene-bok er en bok som aldri har vært underlagt opphavsrett eller hvis juridiske opphavrettigheter har utløpt. Det kan variere fra land til land om en bok finnes på det offentlige domenet. Offentlig domene-bøker er vår port til fortiden, med et vell av historie, kultur og kunnskap som ofte er vanskelig å finne fram til.

Merker, notater og andre anmerkninger i margen som finnes i det originale eksemplaret, vises også i denne filen - en påminnelse om bokens lange ferd fra utgiver til bibiliotek, og til den ender hos deg.

Retningslinjer for bruk

Google er stolt over å kunne digitalisere offentlig domene-materiale sammen med biblioteker, og gjøre det bredt tilgjengelig. Offentlig domene-bøker tilhører offentligheten, og vi er simpelthen deres "oppsynsmenn". Dette arbeidet er imidlertid kostbart, så for å kunne opprettholde denne tjenesten, har vi tatt noen forholdsregler for å hindre misbruk av kommersielle aktører, inkludert innføring av tekniske restriksjoner på automatiske søk.

Vi ber deg også om følgende:

- Bruk bare filene til ikke-kommersielle formål
  Google Book Search er designet for bruk av enkeltpersoner, og vi ber deg om å bruke disse filene til personlige, ikke-kommersielle formål.

- Ikke bruk automatiske søk
  Ikke send automatiske søk av noe slag til Googles system. Ta kontakt med oss hvis du driver forskning innen maskinoversettelse, optisk tegngjenkjenning eller andre områder der tilgang til store mengder tekst kan være nyttig. Vi er positive til bruk av offentlig domene-materiale til slike formål, og kan være til hjelp.

- Behold henvisning
  Google-"vannmerket" som du finner i hver fil, er viktig for å informere brukere om dette prosjektet og hjelpe dem med å finne også annet materiale via Google Book Search. Vennligst ikke fjern.

- Hold deg innenfor loven
  Uansett hvordan du bruker materialet, husk at du er ansvarlig for at du opptrer innenfor loven. Du kan ikke trekke den slutningen at vår vurdering av en bok som tilhørende det offentlige domene for brukere i USA, impliserer at boken også er offentlig tilgjengelig for brukere i andre land. Det varierer fra land til land om boken fremdeles er underlagt opphavrett, og vi kan ikke gi veiledning knyttet til om en bestemt anvendelse av en bestemt bok, er tillatt. Trekk derfor ikke den slutningen at en bok som dukker opp på Google Book Search kan brukes på hvilken som helst måte, hvor som helst i verden. Erstatningsansvaret ved brudd på opphavsrettigheter kan bli ganske stort.

Om Google Book Search

Googles mål er å organisere informasjonen i verden og gjøre den universelt tilgjengelig og utnyttbar. Google Book Search hjelper leserne med å oppdage verdens bøker samtidig som vi hjelper forfattere og utgivere med å nå frem til nytt publikum. Du kan søke gjennom hele teksten i denne boken på `http://books.google.com/`

BERKELEY
LIBRARY
UNIVERSITY OF
CALIFORNIA

EARTH
SCIENCES
LIBRARY

EXCHANGE

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
LVX
FIAT
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS

Norges geologiske Undersøgelse

Torvmyrer

inden

UNIV. OF CALIFORNIA

Kartbladet „Nannestads“ Omraade

Af

G. E. Stangeland

Med "A short English Summary of the Contents", 1 Kart og 3 Plancher

Kristiania

I Kommission hos H. Aschehoug & Co.

1892

QE281
A3
v.8

EARTH
SCIENCES
LIBRARY

UNIV. OF
CALIFORNIA

EXCHANGE

A. W. Brøggers Bogtrykkeri.

UNIV. OF

Torvmyrer inden Kartbladet „Nannestad“ Omraadet.

ILLINOIS

Af

G. E. Stangeland.

I det følgende beskrives først de enkelte Torvmyrer. Deres Nummere gjenfindes paa Kartet og Plancherne. Disse sidste giver til 1 : 20,000 formindskede Kopier af Originalkarterne, der optoges med Vinkelspeil og Maalekjede i 1 : 5000. Efter Beskrivelserne af de enkelte Myrer følger en Del Bemærkninger om Torvmyrerne i sin Almindelighed og om Romerikes Jordbundsforhold. For dem, der ikke ønsker at gjennemgaa Detaljbeskrivelserne af alle Myrer, henvises til følgende Myrer som de mere interessante: No. 5 og 6 (Myrer med Brændtorv), 7, 8 og 20 (Myrer, der ikke er dannede i en Forsænkning men simpelthen paa en Flade), 16 (Myrer med eiendommelige Smaasumpe), 20, 22 og 23 (Myrer, hvori der ligger smaa Tjern).

No. 1. **Myr ved Allergodt** i Ullensaker.

Denne Myr er beliggende ved Gaarden Allergodt ved Trøgstad Station, der sees midt paa Kartbladet. Myren ligger ovenpaa det lave Fjeldparti, som ved Trøgstad stikker op over den omgivende store Flade af løse Jordarter. Den ligger

CORNELL

omtrent 20 Meter høiere end Trøgstad Jernbanestation, følgelig omtrent 220 Meter over Havet.

Dens Areal er kun 185 Ar, og Dybden omkring 1 Meter. Myrmassen bestaar øverst af frisk Mose og Lyngrester. Ved Bunden er den temmelig fast og omdannet og maa ansees brugbar som Brændtorv; men da Myren har liden Udstrækning og Dybde, er den af ringe Betydning uden til Gaardsbrug for Eieren. Bunden bestaar for en Del af Sand, for Resten af Fjeld, hvorover ogsaa Udløbet gaar. Vegetationen dannes især af Mose — Sphagnum — antagelig flere Arter, Lyng — Calluna vulgaris —, Mikkelsbær — Vaccinium uliginosum — samt forkrøblede Fure- og Birkebuske. Myrens nærmeste Omgivelse bestaar overalt af lave Fjeldrygge, som kun er lidet høiere end Myren; tildels er de baade skov- og jordbare, tildels derimod bevoxede med Smaaskov. Myren har en ubeskyttet, veirhaard Beliggenhed.

No. 2. **Myr ved Stendansen** i Ullensaker.

Den ligger i Nærheden af og under samme Forhold som No. 1. Den ligner ogsaa denne hvad Omgivelse og Høide over Havet angaar.

Dens Areal er beregnet til 520 Ar. Dybden fandtes at være 2—4.5 Meter, hvorhos dog bemærkes, at paa enkelte Steder ikke naaedes Bund med den medbragte Borlængde, 4.5 Meter. Myrmassen bestaar øverst af et ca. 1 Meter tykt Mostorvlag og for Resten af en temmelig fast, trevlet Masse, som maa være anvendelig til Brændtorv. Paa et Sted var forsøgsvis optaget Brændtorv. Myren har temmelig frit Udløb mod Syd, saa den kan udgrøftes til 4—5 Meters Dybde uden Gravning i fast Jord eller Fjeld. Den søndre Del af Myren falder omkring 2 Meter mod Udløbet. Paa denne Del saaes Spor af Grøfter og Teige — ældre paabegyndt men opgiven Dyrkning. Myren var nu overgroet af Smaaskov og Bjørnemose. Forresten var Vegetationen som paa No. 1.

Naar der i denne Beskrivelse af Myrer nævnes, hvilke Planter danner Hovedmassen af Vegetationen eller forekommer

spredte blandt denne, saa nævnes de altid i den Orden, at den i størst Mængde optrædende staar først, og de øvrige følger efter i Forhold til deres Betydning.

No. 3. **Myr ved Grønvold** i Ullensaker.

Den ligger ved Throndhjemsveien i Nord for Trøgstad Station i et Dalføre og er omgivet af for det meste dyrkede Bakker. Den har ved en liden Bæk Udløb til Nordbytjernet, som angives at ligge 187 Meter over Havet. Da Myren ligger kun faa Meter høiere end dette Tjern, saa den neppe kan grøftes tilbunds til dets Vandflade, kan dens Høide over Havet sættes til 190 Meter.

Myrens Areal er maalt til 182 Ar, og dens Dybde til 2—7 Meter.

Myrmassen bestaar omkring Kanterne af et 0.5—1 Meter tykt Lag frisk Mostorv, der udover Midten gaar ned til 4—5 Meters Dybde, derunder — altsaa især omkring Kanterne, hvor dog Dybden er mindst — forekommer en temmelig fast Masse, som synes at maatte være brugbar til Brændtorv. Bunden dannes af Lerslam og Dynd, hvoriblandt forekommer, saavidt skjønnes, noget Kiselguhr eller Diatoméjord. Vegetationen paa Myren bestaar især af Mose, Renlav — Cladonia rhangeferina — Mikkelsbær og Lyng samt Skovkrat og Multer — Rubus chamæmorus.

Sumpig Strækning ved Trøgstad Station. Den er paa Kartet betegnet med *x*.

Denne i øst for Trøgstad Station (midt paa Kartet) liggende Strækning, der er aflagt som „fugtigt Strøg", blev befaret; men da den ikke kan henregnes til egentlig Myr, blev den ikke opmaalt eller nærmere undersøgt. Den bestaar af en næsten horizontal Sandflade, som er belagt med et omkr. 0.5 Meter tykt Sumpjord- eller Madjordlag. Den er tyndt bevoxet især med Carexarter, og især paa Tuer eller i Kratklynger staar visse Arter af Vidier — Salix samt Birkebuske. Da Nedbørvandet kun finder ufuldstændigt Afløb og i regn-

fulde Tider oversvømmer visse Partier og for en stor Del henstaar i og over Sumpjordmassen ogsaa til tørrere Aarstider, hvorunder det fordamper, er Strækningen temmelig blød og sumpig. Mose — Sphagnum — forekommer kun hist og her især i Tuer, medens andre Mosearter, saakaldt Skovmose, holder sig i Kratklyngerne. Strækningen maa være vel skikket for Opdyrkning. Dens Udløbsforholde blev ikke nærmere undersøgte; men da Omgivelsen bestaar af løse Jordmasser, vil den antagelig kunne gives tilstrækkeligt Afløb ved en, maaske noget lang, større Grøft gjennem Sand og Grus. Men en saa stor og ellers let dyrkelig Strækning — den holder mange Hundrede Maal — maatte kunne bære nogen Udgrøftningsomkostning. Den benyttes for Tiden som Beite, hvorved den optrædes af Dyrene og ikke ordentlig kan græsbinde sig. Blev den fredet for Kreaturer, vilde den snart danne en brugbar Slaattemark.

No. 4. **Myr ved Gaarden Sand** i Ullensaker.

Denne lille Myr ligger nær Hovin Kirke paa Grændsen mellem den store Sand- og Grusflade og det lidt lavere liggende tilstødende Landskab af fin Sand, hvilende paa Ler med utallige Udskjæringer og Udglidninger i alle Retninger og gjenstaaende Høider, der ofte har næsten plan Overflade, og samtidig stærkt skraanende Sider. Blandt dette Virvar af Dalfører og Smaahøider er tildels dannet tragtformige Fordybninger, paa hvis Bund ofte ligger en Vandpyt — lidet Tjern — eller findes en Myrplet uden Afløb. Denne Myr er en af de største af dette Slags, som paa Grund af dens særegne Forhold blev medtagen ved Undersøgelsen, skjønt den i praktisk Henseende nærmest er betydningsløs. Dens Høide over Havet er ca. 185 Meter. Dens Areal er kun omkring 100 Ar. Men Dybden er 7—8 Meter. Myrmassen bestaar helt igjennem af frisk Mose — Sphagnum — der mod Bunden tildels var saa blød eller flydende, at den ikke gav Modstand nok for at aabne og lukke Borets Kammer, saa Prøve derfra kunde opbringes.

Myren er helt omringet af Sandbakker, der paa det laveste er antagelig mindst 10 Meter høiere end Myren; der er altsaa ingen Anledning til Udtapning. Myren er omtrent horizontal — ikke tydelig ophøiet paa Midten, men dog en Smule lavere og sumpigere omkring Kanten. Stubber forekom ikke, men paa Overfladen staar enkelte Buske.

I dette Tilfælde synes det at være antageligt, at Myrens Plads oprindelig maa have været optaget af et Tjern, som Myren langsomt har udfyldt. Paa Spørgsmaal om, hvorfor Myrens — Sumpens — Overflade netop ligger lavere end Tragtens Rand, maa Svaret blive: at ved den Vandstand opnaaes Ligevægt mellem Vandtrykket i Myren og i Jorden udenfor Myren, saaledes at naar Vandet i Myren kommer til den Høide, trykkes det ud i den omgivende Sandmasse, hvorfra der andetsteds gives Udløb. Dersom Bund og Omgivelse var ganske tæt som en Gryde, vilde Vandet snart stige over Myrens — Tragtens — Rand; thi Myren har flere Gange større Nedslagsfelt end dens eget Areal, og under saadant Forhold kan Fordampningen ikke tænkes at holde Ligevægt med Nedslaget. Det er forresten ikke sikkert — neppe sandsynligt — at Tjernet eller Myren altid har havt den Høide. Det er derimod meget rimeligt, at Madjordlaget eller Myrjorden langsomt har tilstoppet Bundens og Sidernes Porer, saa at Vandstanden har steget med Myrmassen og oprindelig har været lavere — maaske ganske ringe. I andre saadanne Fordybninger forekommer kun nogle Centimeter dybt Myrlag eller Sumpjord eller ogsaa en grund Vandpyt eller Sump. En ældre Mand fra Naboskabet fortalte, at hans Bedstefader skulde have erindret Myren — No. 4 — som Tjern, men saadant Sagn er lidet troligt; thi rimeligvis foregaar Myrmassens Vext altfor langsomt, og er dens Mægtighed altfor stor til, at den kunde være tilvoxet paa saa kort Tid.

Paa Myren findes flere Kilder med godt Vand — antagelig Opspring — hvorfra de omboende henter Vand til Husbrug.

Myrens Vegetation bestaar fornemlig af Mose samt lidt Lyng, Kogleax — Scirpus — og Myruld — Eriophorum.

No. 5. **Støvnermosen** i Ullensaker.

Den ligger paa en Sandflade mellem Gaardene Støvner og Kuverud omkring 220 Meter over Havet. Den har et Areal af 3090 Ar. Myrens Dybde, som er paaført Kartskissen i Meter omtrent paa Stedet for hvert Borehul, varierer mellem 2 og 5 Meter. Naar Dybden sees at være størst paa Midten, har dette ikke sin Grund i, at Bunden der er lavere, men i, at Myren er ophvælvet paa Midten — har en convex Overflade.

Myrmassen bestaar øverst af et ca. 1 Meter tykt Mostorvlag, der uden skarp Grændse dybere gaar over til en tættere, mere omdannet og til Brændtorv brugbar Masse, som mod Bunden maa siges at danne en meget god Brændtorv. En Del af det nordlige Midtparti af Myren er saa vandfyldt og blød, at den var næsten uoverkommelig. Moslaget var her dybere — 2—3 Meter — og friskere; men mod Bunden var ogsaa her Massen temmelig fast. I det hele taget indeholder Myren, uagtet det bløde, umodne Midtparti, en stor Masse brugbart Brændtorv. Sættes den til Brændtorv brugbare Del til $^1/_3$ af det hele Areal eller 1000 Ar med Gjennemsnitsdybde 2.5 Meter, udgjør Massen 250,000^{3} Meter. Ved Udløbet mod Øst (*a* paa Kartskissen i 1 : 20,000) er anlagt en Brændtorvstikning paa dansk Maade — horizontal Stikning. Hvor Myrmassen som her endnu ikke er bleven ensartet eller massiv, men bestaar af trevlede, let adskillelige, horizontale Lag, maa denne Maade være mest hensigtsmæssig, medens, hvor Myrmassen som almindeligt paa Vestlandet er ganske uden saadan Lagning, større Masse kan optages pr. Mand pr. Dag med vertikal Stikning. Stubber forekom ikke for Boret. Bunden bestaar af Sand og ligger i en Flade med lidt Fald mod Hovedafløbet i Nord. Vegetationen dannes især af Mose, Renlav, Lyng, Scirpus og Eriophorum samt Dvergbirk — Betula nana — og enkelte forkrøblede Furetræer.

Myrens Omgivelse bestaar dels af Sandbanker, umiddelbart paa Vestsiden ligger Kuveruds Indmark, og for Resten af skovdækkede Fjeldhøider. Myren har Udløb mod Nor

ved en meterdyb Grøft, der er opkastet som Vandafløb for dyrket Jord ved Siden af Myren. Til dette Udløb kan Myren grøftes 3—4 Meter dybt. Ved Sænkning af dette Udløb 1 Meter i Sand kan Myren grøftes tilbunds. Paa Østsiden ved Brændtorvtaget mellem Fjeldrygge gives ogsaa Udløb til 2—3 Meters Dybde. Afstanden til Jernbanelinien er ca. 3 Kilometer. Terrainet er fladt og der fører en simpel Vei til Jernbanens Lastetomt med Sidespor.

No. 6. **Haugesætermyr** i Ullensaker.

Denne Myr ligger ligesom No. 5 paa den her noget kuperede Sandflade og støder mod Øst lige til en Fjeldaas. Ved dens søndre Kant ligger Gaarden Haugesæter. Dens Høide over Havet kan anslaaes til 215 Meter. Som Kartskissen viser bestaar Myren af 2 næsten adskilte Dele A og B. Arealet af A udgjør 2170 Ar og af B 390, tilsammen 2560 Ar. Dybden i 10 Borhul, som i Meter er paaført Kartskissen, fandtes mellem 2 og 5 Meter. Myrens Overflade er over 2 Meter høiere paa Midten end ved Kanterne. Det høiere, men i sig selv horizontale Midtparti, er sumpigt og belagt med mange ganske grunde Smaatjern eller Sumpe.

For Partiet A's Vedkommende er Myrmassen omtrent som for No. 5 angivet. Det til Brændtorv ubrugelige øverste Moslag er dog 1–2 Meter tykt ved Kanterne og 2—3 Meter paa Midten, men er ikke af løseste Slags. Derunder er Massen vistnok mosblandet, men fastere og nogenlunde moden til Brændtorv, hvis Kvalitet forbedres med Dybdens Tiltag. Lige ved Bunden er Massen saa fast, at Boret neppe kunde drives igjennem. Denne Masse vil danne en Brændtorv af stor Brændeværdi, men som vil være skjør — let falde i Stykker under Tørring og Behandling. Ved Sammenæltning af de høiere og dybere Lag — Æltetorvtilvirkning — vilde hele Massen kunne nyttes og Produktet blive af antagelig god Beskaffenhed. Forsøg med Optagning af Brændtorv fra denne Myr er ikke foretaget.

Partiet B, som ligger 2—3 Meter lavere end A, er kun omkring 1 Meter dybt og bestaar af frisk Mose. Det har ufuldstændigt Afløb over nogle lavere, mod Nordvest liggende tildels oversvømmede græsbevoxede Beitestrækninger, og er antagelig ikke synderlig anvendeligt.

Bunden bestaar overalt af Sand og ligger i en Flade med svagt Fald mod Nordvest.

Stubber forekom ikke, og Myren er næsten fri for Trævæxt.

Vegetationen er som paa No. 5.

Den paa Midten af Myren forekommende Samling af smaa Tjern eller Sumpe kunde ved første Øiekast synes at maatte være Resterne af et tidligere større Tjern, som Myren langsomt havde udfyldt, men der er ingen Sandsynlighed herfor; thi dersom Myrmassen var borte, vilde Bunden ikke give Anledning til noget Tjern. Sumpene maa altsaa være dannede i den senere Tid, og det er rimeligt, at dette først fandt Sted, efterat Myren havde opnaaet en vis Mægtighed og kunde opfange og tilbageholde en større Del af Nedbørvandet. Mod Kanterne sivede Vandet bort, hvorved Myrmassen der fastnede og yderligere inddæmmede Vandet paa Midtpartiet, hvor Mose trivedes og bidrog til Myrens Væxt. At de enkelte Sumpe er omgivne af smaa, høiere Banker, maa formodes at være begrundet i, at Mose — Sphagnum —, som er ømfindtlig for Bølgeslag, ikke kan trives, hvor Vinden pidsker selv en ringe dyb Vandflade. I det følgende vil ogsaa en anden Omstændighed, som har Indflydelse paa Sumpene, omhandles. Ofte sees saadanne Sumpe i tør Aarstid at danne en sort Dyndflade uden Vegetation. Hvor Overfladen ikke jevnlig overskylledes, og hvor Vinden drev sammen Planterester, dannedes Banker, som snart hævede sig over Sumpen.

Partiet A har kun Udløb over B; men over dettes Bund kan det grøftes til Bunden; thi som angivet danner Bunden under begge Partier en jevnhøi Flade, hvoraf Sandbankerne c og d stikker op og er betragtet som Grændse mellem Par-

tierne. *a—b* er en Gaardsvei og den punkterede Linje *e—f* betegner Trinnet — den stærke Skraaning — fra A nedpaa B.

No 7. **Aurstadmyren** i Næs.

Den ligger paa den Sandflade, som paa Vestsiden af Vormen strækker sig fra denne næsten horizontalt ind til Foden af Aasdraget mod Vest. Mod Øst og Nord omgives den af nogle Gaardsbrug, mod Vest ligger den ind til Fjeldaasen og mod Syd grændser den til en sumpig, med vantrivelig, smaa Skov bevoxet Flade af den samme Sandstrækning, hvorpaa Myren ligger. Paa Rektangelkartet angives Høiden over Havet til 176 Meter. Myrens Areal er beregnet til 7290 Ar. Dybden, som er paaført Kartskissen omtrent paa hvert enkelt Borhuls Plads, er 2—3.5 Meter.

Myrens Beskaffenhed: Paa den søndre Bugt A, hvor Dybden kun er omkring 2 Meter, er Myren temmelig tør og det øverste friske Mostorvlag 0.5—1 Meter dybt. Resten af Massen er et nogenlunde tæt og til Brændtorv temmelig modent Materiale, der mod Bunden har tabt sit trevlede Indhold og vilde danne god Brændtorv, hvortil det dog, saavidt bekjendt ikke er forsøgt.

Partiet B, som mod Myren forøvrigt er begrændset af punkterede Linjer, danner en Lavning, hvorover der siver Vand, som foruden med Mose er bevoxet med Halvgræs især Scirpus og Eriophorum. Her ligger frisk Mose lige paa Bunden.

Over den største nordlige Del C af Myren er Myrmassen mere sumpig og mindre moden. Det øverste, friske Mostorvlag er omkring 2 Meter mægtigt og den underliggende Masse temmelig mosblandet, trevlet og halvfrisk, saa at den kun nærmest Bunden vilde være brugbar som Brændtorv uden Æltning — Stiktorv. Stubber — Trærødder paa oprindelig Plads — forekom ikke for Boret.

Bunden bestaar af Lersand og ligger i en næsten plan Flade. Under den nordre Del af Myren er den mest leret. Maaske Bundens Beskaffenhed, om den tillader Vand at synke

i større eller mindre Grad, i Forbindelse med Myrens Udstrækning kan betinge Myrens Dybde. Nivellering og Boring angiver, at Bunden ligger i samme Høide og fortsat Plan af den paa Øst- og Sydsiden tilstødende Lersandflade. At Dybden er størst paa Midten følger af Myrens ophvælvede Overflade. Myren har følgelig frit Afløb over den tilgrændsende Lersandstrækning. Ved ubetydelig Skjæring i Bunden ved Myrkanten kan den grøftes tilbunds og Fald i Afløbet tilveiebringes mod de næsten lige til Myrkanten paa Østsiden grændsende smaa Dalfører i Sandfladen.

Vegetationen paa Strøget A og C er Mose — helst i store Tuer — Lyng, Krækling — Empetrum — Multer og nogle Halvgræs.

No. 8. **Flagstadmosen** i Nes.

Den ligger i Nærheden af No. 7, paa samme Sandflade og følgelig i omtrent samme Høide over Havet som den. Mod Vest ligger den ind til Foden af et Aasdrag; for Resten omgives den af den sumpige med Smaaskov bevoxede Sandflade. Den tilhører for største Delen Gaarden Flagstad.

Myrens Areal er beregnet til 11,700 Ar. Dybden er indpaa Myrens store Flade jevnt omkring 3.5 Meter. Mod Kanterne, hvor Overfladen falder af til Land, aftager den og kan gjennemsnitlig her anslaaes til 2 Meter.

Størstedelen af Myren — hele den udstrakte indre Flade — bestaar af en blød, frisk Mosmasse, der ved Bunden vistnok er noget forkullet eller omdannet, men dog lidet moden, neppe brugbar til Brændtorv. Omkring Kanterne ligger et Belte af Myren paa omkring et Hundrede Meters Bredde, som for en Del danner Skraaningen fra den omgivende Slette op paa Myrfladen, og som, da Vandet flyder derfra, er fastere og mere omdannet og for omkring halve Dybden nedenfra indeholder en Masse, der maa ansees brugbar som Brændtorv. Paa dette Belte er Vegetationen ogsaa noget anderledes end for Resten. Her bestaar den især af Lyng, Mose, især i Tuer,

Mikkelsbær, Dvergbirk, og dertil har Furen gjort mislykkede Forsøg paa at erobre Terrain. Indpaa Fladen florerer kun Mose og nogle Halvgræs.

Bunden bestaar af samme Slags Material — Mjæla — en fin Sand eller Lersand, som den omgivende Flade, der nogenlunde horizontalt strækker sig under Myren. Følgelig kan Myren grøftes til Bunden uden videre Skjæring i Omgivelsen. Paa Østsiden strækker endog de i dette Jordsmon almindelige Bækkeudskjæringer sig lige til Kanten af Myren.

Stubber forekom ikke; men i Bundlaget sees opsmuldrede Trærester og i nogle Torvgrave saaes let kjendelig Birkebark ved Bunden.

Myrens indre, store Flade er bedækket af smaa, langstrakte Sumpe, der enten danner klare Vandpytter eller er bevoxede med halvflydende Mose — antagelig en anden Art end den, som voxer paa tørrere Steder — og noget Halvgræs — især Scirpus og Eriophorum. Disse Sumpe er i Regelen langstrakte i Retning omkring Nordost—Sydvest og har en Længde af 50—100 Meter og Bredde af kun omkring et halvt Snes Meter. Mellem Sumpene ligger fastere Banker af lignende Bredde som Sumpene og 0.4—0.8 Meter høiere end disse, saa at Myren faar en bølget Form og mod de affaldende Kanter en trappeformig Overflade med en Sump eller Vandpyt alt efter Aarstiden i hvert Trin. Da saadanne Sumpe har omtrent den samme Retning i flere af de undersøgte Myrer, kom jeg i Begyndelsen af mine Undersøgelser paa den Tanke, at Egnens herskende Vind bestemmer Retningen.

No. 9. **Grenimosen** i Nes.

Den ligger paa samme sumpige Sandflade som de to sidst beskrevne og er mod Nord adskilt fra Flagstadmosen ved en kun 100—200 Meter bred Sandstrækning, hvori er dannet en Udskjæring med en liden Bæk, som løber østover mod en større, fra Omegnen af Flagstadmosen kommende Bæk.

Myrens Areal udgjør 8550 Ar. Dybden, som for hvert Borhul er paaført Kartet, dreier sig paa den større Flade

omkring 3 Meter. Langs den østlige og sydlige Kant har Myren et lavere Strøg, som paa Kartet er afgrænset fra det høiere Parti ved den punkterede Linje *d—d*. Paa dette Strøg er Dybden kun 0.5 à 1.5 Meter. Paa den sydlige Del deraf forekommer atter en Afsats eller Trin *c—c* ned paa en endnu lavere liggende Strækning, hvor Dybden kun er omkring 1 Meter. Stigningen fra Myrkanten over de lavere Strøg op paa Midtpartiets Flade er ikke jevn; men fra den ene Flade falder Stigningen paa en temmelig stærk men kort Skraaning op til den anden, saa at der dannes et eller to Trin — Terrasser —, hvilket anskueliggjøres ved Profilet Fig. 2 efter Linjen *f—g* paa Plankartet.

Hvad der i Henseende til Myrens Bonitet er sagt om No. 8 passer i det væsentlige ogsaa her. Den er dog ikke saa blød og sumpig, og ved Bunden forekommer et indtil 1 Meter tykt Lag, som er mere modent og skikket til Brændtorv; men da det er overleiret af en omkring 2 Meter mægtig Mostorvmasse, er det saa at sige utilgjængeligt, uden at Mostorven ogsaa kunde nyttes. Stubber forekom ikke, og det høiere eller dybere Parti af Myren er frit for Skov, medens paa de grundere Strøg staar noget Løvskovkrat. Bunden bestaar som den omgivende Flade af fin Sand og danner en jevn Flade med Fald af omkring 1 paa 1000 mod Syd. Med Undtagelse af enkelte Strøg, hvor Myren ligger ind til lave Sandbanker, gives næsten overalt frit Afløb, og Myren er følgelig let at udgrøfte.

Vegetationen er som paa No. 7 og 8.

Paa den bredeste Del af Myren forekommer en Del efter Myrens Længderetning langstrakte Sumpe; men mod Syd bøier de af og omkredser Myrens Midtparti og har sin Længderetning retvinklet paa Myrens Fald. Ved at bore i Kanten af eller i enkelte Tilfælde udpaa Sumpene fandtes, at Massen under disse, saasnart Dybden gik ned til 1—1.5 Meter, var af samme Beskaffenhed som udenfor. I den øvre Del var Massen mere blandet af Græstrevler eller Dynd og ofte begge

Dele. Profil efter Linjen *a—b* paa Planskissen er vedføiet Kartet.

No. 10. **Grøndalsmyr** i Ullensaker.

Denne uregelmæssige Myr ligger, som Navnet antyder, ved Gaarden Grøndal i østre Del af Ullensaker indimellem Fjeldaasene nordvest for de sidst behandlede Myrer. Dens Høide over Havet kan anslaaes til omkring 200 Meter. Den er næsten overalt omgivet af skovdækkede Fjelde, som er saapas høie, at de i nogen Grad beskytter Myren mod Vind. Myrens Overside danner flere Flader i forskjellig Høide. Partiet A, som er afgrændset fra Resten af Myren ved en stærk Skraaning langs Linjen *b—d,* ligger omtrent 2 Meter høiere end det tilstødende Strøg D. Partiet B, som tildels ved en Fjeldryg er skilt fra, dels ved visse myrfyldte Pas staar i Forbindelse med A og D, er 1 Meter lavere end A, men 2 Meter høiere end C, som det adskilles fra ved en Afsats langs Punktlinjen *f—g.*

Myrens samlede Areal udgjør 3910 Ar. Dybden er meget forskjellig. Paa Partiet A udgjør den 4—5.8 Meter; paa D er den 2—6 Meter; paa B 4.5—5.5 og paa C 2.0—5.6 Meter.

I Partierne A og B er Myrmassen temmelig fast og bestaar øverst af 1.5—2 Meter tyk Mostorv, derunder af en noget omdannet, men trevlet og temmelig raa Mosmasse, der antagelig vilde være brugbar som Brændtorv, hvortil den i ringe Grad skal være forsøgt, uden at noget stadigt Brug af den er kommet igang. Ved Bunden forekommer et mindre Lag sort, tæt og vel moden Brændtorvmasse. De lavere Strøg C og D er mere sumpige, og Massen bestaa for det meste af temmelig frisk og ganske vandfyldt Mose blandet med uforraadnede Græstrevler fra øverst til Bunden. Bunden bestaar for en Del af Fjeld og for Resten af Grus.

Som det af Kartskissen fremgaar, stikker flere Fjeldknatter op gjennem Myrmassen, og der forekommer nogle smaa Tjern foruden en med Halvgræs og Mose overgroet

Sump *h*, der dog er saa blød, at man ikke kan gaa ud paa den. Myren har Udløb paa 4 Steder; men disse ligger i forskjellig Høide. Lavest ligger det nordre, *n*. Herigjennem kan Partiet C, hvis Overflade falder 1.5 Meter fra Tjernet til Udløbet, grøftes næsten tilbunds. B's Bund ligger noget høiere end nævnte Udløb, og dette Parti kan følgelig bundgrøftes mod dette Udløb. Det kan ogsaa grøftes vestover gjennem D, som har 2 Udløb, hvoraf det søndre, *l*, ligger lavest og fører Vandet fra Tjernene og den sumpede Strækning deromkring. Mod dette kan ogsaa A, som desuden har et høiere Udløb *k*, grøftes til Bunden

De paa de lavere Partier forekommende smaa Tjern maa antagelig nærmest opfattes som Kilder eller Udspring af de høiere liggende Partiers Grundvand. De nedenfor Tjernene liggende Strøg bliver dels overrislede, dels holdte saa bløde, at Lyng og Renlav holdes borte, medens Mose og visse Halvgræs danner Vexten. Overfladen af Tjernet ligger omkring 4 Meter høiere end Bunden i Udløbet *n*; der vilde ved Tjernet staa en Pyt omkring 1 Meter dyb, naar Myrmassen var borte. Den nedenfor Tjernet liggende Bundstrækning har omtrent samme Fald mod Udløbet som Overfladen. Det er da klart, at den tilvoxende Myrmasse langsomt har opdæmmet Tjernet og i nogen Grad indskrænket dets Udstrækning. Paa lignende Maade forholder det sig med Tjernene og Afløbsforholdet paa Partiet D. Nogen større Del af denne Myr kan altsaa ikke have været Tjern.

Stubber forekom ikke, og Myren er fri for Skov. Vegetationen paa de høiere Strøg som sædvanligt Mose, Lyng, Renlav m. fl.

No. 11. **Herremyr** i Nes.

Den ligger paa den nordvest for Glommen udstrakte Ler- og Sandflade ved Gaarden Mørdre. Mod Vest ligger den for endel ind til en temmelig steil Fjeldaas. Forresten omgives den af Sandfladen, som omtrent horizontalt strækker sig under Myren. Dens Høide over Havet angives paa Rektangelkartet

til 165 Meter. Dens Areal er beregnet til 7460 Ar. Dybden er paa den store kredsformige Strækning A 3—6 Meter, og paa Partiet B 1—2.5 Meter, hvilket sidste, da Bunden er jevn, er tilsvarende lavere.

Midtpartiet af A er meget sumpigt, saa at man neppe kunde gaa derpaa. Her var det øvre, friske Moslag 2—3 Meter tykt og den underliggende Masse endnu kun ufuldstændig omdannet, saa at den neppe vil være brugbar som Brændtorv. Mod Kanterne er Myren fastere og det friske Moslag kun 1—1.5 Meter tykt. Den underliggende Masse er temmelig omdannet og vilde være brugelig som Brændtorv. Ved Bunden ligger et omkring 1 Meter tykt Lag, der strækker sig over hele Myren, men under Midtpartiet har mindre Tykkelse. Det er saa forkullet, at det danner en meget god Brændtorv, som forsøgsvis var optagen i Myrkanten. Stubber forekom ikke for Boret; men i Bundlaget findes Spor af hensmuldret Skovkrat, og i en Torvgrav saaes Barkrester af et eller andet Løvtræ, antagelig Or — Alnus. I det lavere og grundere Parti B, der ved en Punktlinje paa Kartet er afgrændset fra A, er Massen friskere og mindre eller slet ikke anvendelig til Brændtorv. Vegetationen dannes paa de fastere Strøg især af Mose, smaa Lyng, Renlav, Multer m. fl. og paa de sumpigere Strøg af Mose og Halvgræs. Myren har, da den ligger paa og med sin hele Mægtighed hæver sig over Sandfladen, frit Afløb næsten paa alle Kanter.

Omkring Midtpartiets Sumpstrækning, i hvis Midte ligger flere utilgjængelige Sumpe med ren Vandflade, forekommer en Del langstrakte, græsgroede Sumpe med mellemliggende lyngbevoxede, høiere Banker, saa at Overfladen har Bølgeform. Bølgedalene krummer sig omkring Midtpartiet og har sin Længderetning i Buelinjer med Sumppartiets Midte som Centrum. Ved Kanten af Sumppartiet findes en Revne indtil 2 Meter bred, 40—50 Meter lang og ligetil 6 Meter dyb. Den er fyldt af Vand, og Dybden fandtes at være større end My-

rens Dybde forøvrigt; dog kan denne Iagttagelse være urigtig som Følge af, at Boret ikke kunde holdes lodret.

No. 12. **Sesvoldmyr** i Ullensaker og Eidsvold tilligger Gaardene Sesvold i Ullensaker, Fjeld og Laderud i Eidsvold.

Den ligger mellem de lave Fjeldaaser, der som Øer stikker op i den udstrakte Sandflade mellem Dal Station, Hurdalsjøen og Eidsvolds sydvestlige Slettebygd. Dens Areal udgjør 2400 Ar. Dybden, som paa denne langstrakte Myrstrækning er meget varierende, er paaført Kartskissen i Meter omtrent paa Punktet for hvert Borehul. Ved Huldretjernet i sydvestre Ende er den 3 Meter, medens den henimod *p* — se Kartskissen — grundes af til omkring 1 Meter, denne sidste Dybde vedvarer opover en tvers over Dalføret liggende Sandbanke til henimod Smaatjernene eller Sumpene *m*, hvor den pludselig forøges til 5 Meter og lidt videre frem ligesaa hastig aftager til 0.5 Meter. Videre opover til Punktlinjen *s—t* er den 1.5—3 Meter. Da Myren fra førnævnte Linje *s—t* falder noget nær jevnt mod Huldretjernet, er Uligheden af Dybden en Følge af Banker og Forsænkninger i Bunden. Paa den smale Strækning mellem og omkring Tjernet *n* og Sumpen *o* samt et Par Hundrede Meter videre mod Nordøst er Dybden 5—6 Meter, hvorpaa den langsomt aftager henimod Udløbet paa denne Kant og svinder endelig ind til nogle Decimeter, som Madjordlaget holder i Udløbet.

Bunden, som overalt bestaar af Sand, danner 2 tvers over Dalbunden liggende jevne Banker, den nederste ved *p* 1 Meter høiere end Vandfladen i Huldretjernet, den anden ved *r* ca. 1.5 Meter høiere end den første. Bunden danner altsaa smaa Trin eller Bølger tvers over Dalen, og over disse har Myren voxet, saa den som antydet danner en jevn Skraaning fra Linjen *s—t* til Huldretjernet. Fra samme Linje dannes ogsaa mod Nordøst en Flade med Fald til nordre Udløb. Over Bundens Forsænkninger ligger smaa Tjern eller Sumpe, og det kunde ligge nær at anse disse som Rester af tidligere

større Tjern, der holder paa at udfyldes af Vækstmassen. Men det er heller ikke utænkeligt, at de er Kildespring fra Omegnen og aldrig har havt synderlig større Udstrækning, er kun opdæmmede ved Myrens Vækst og aldrig vil fuldstændigt lukkes.

Myrmassen bestaar nede ved Huldretjernet heltigjennem af en temmelig frisk, blød, trevlet Mostorv, der længere oppe, hvor Myren grundes af, er mere tæt og fast, men dog ogsaa her lidet omdannet. Omkring Sumpene *m* og videre til Myrens Høidestrøg ved *s—t* dannes Massen af temmelig frisk Mose blandet med Græstrevler antagelig af Carexarter, som paa de lavere og blødere Strøg danner den levende Vegetation. Paa en større Del af det grundere Strøg B findes øverst et 0.5—0.8 Meter tykt Lag af en nogenlunde fast, men trevlet Masse, der synes at være dannet af Mose, Lyng, Vaccinium og Trækviste. Resten eller Bundlaget bestaar af en sort, kornet Masse med mange raadne Trærester. Med Undtagelse af Sumpenes nærmeste Omegn vilde de dybere Strøg af Partierne A og B afgive nogen Brændtorv af mindre god Kvalitet. De grundere Strøg maa ansees skikkede for Dyrkning. Smaastykker af Myren er ogsaa dyrkede med ikke ringe Held. Men det maa være særdeles god Myr, som skal kunne give noget nævneværdigt Udbytte ved den her almindelige Dyrkningsmaade — lidt Brænding og mangeaarig Tilsaaning uden Gjødning.

Vegetationen paa den sydvestlige Del af Myren op til Linjen *s—t* bestaar især af Mose, Lyng, Vaccinier, lidt Myrull og en Del vantrivelige Buske af Fure og Birk. Langs nordvestre Side af Myren strækker sig et lidt lavere tildels oversvømmet Strøg, og paa dette er Vegetationen især Carexarter, lidt Mose samt Vidjekrat — Salix — og Birkebuske. Her sees mange omfaldne eller ved Flom tildrevne, mindre Træstammer eller Grene at ligge helt eller halvt begravne i Myren, som paa dette Strøg *g—h* kun har ringe Dybde, langs Kanten omkring 1 Meter. Det kunde se ud til, at et Bundlag af sort Myrjord, ikke væsentlig dannet af Mose, men af

Halvgræs med iblandet Træmasse — Birke- og Vidjekrat — her er ifærd med at danne sig. Dersom Mose bredte sig udover og voxte op til nogen Mægtighed over dette Lag, vilde det omsider gjenfindes ganske som det i de fleste undersøgte Myrer forekommende Bundlag af sort, vel presset, deigagtig, fra Mostorv forskjellig Masse med indblandede raadne Trærester. Er denne Formodning rigtig, maatte Følgen blive, at det almindelige Bundlag med Stubber og Rester af Kratlag i de forskjellige Myrer ikke tilhører en vis Periode i Fortiden, men dannes til enhver Tid, naar de nødvendige Betingelser er tilstede. Da Træmassen sikkert nok for en Del — Birk — og maaske heltud bestaar af de samme Løvtræarter i de dybere Myrers Bundlag og i de nydannede i Dagen liggende Lag, kan Bundlaget neppe angive nogen Forandring hverken i den almindelige Vegetation eller i andre Naturforhold.

Myrens nordøstlige Parti fra Linjen *s—t* eller Myrens Høidestrøg til nordre Udløb er noget forskjellig fra den øvrige Del. Her danner Bunden en nogenlunde jevn Flade. Den vexlende Dybde fra 6—1.4 Meter angiver da ogsaa Overfladens Form. I Tversnit vilde Myren vise sig ophøiet paa Midten — har Karakter af Høimose. „Høimose" kaldes i Danmark en Slags Myr, som er ophvælvet paa Midten, idet den er voxet op høiere end Omgivelsen. Den er i Regelen fortrinsvis dannet af Mose — Sphagnumarter. Denne Benævnelse tør for Bekvemmeligheds Skyld laanes for at betegne Myrer af saadan Beskaffenhed.

Massen i Partiet C dannes øverst af et 1—1.5 Meter tykt Lag Mostorv og for Resten, der ikke er saa ubetydelig, af en til Brændtorv vel brugelig Masse. Stubber forekom ikke. Partiet C danner et i Forhold til B lavere Trin. Paa Overfladen er Trinnets Høide ved Grændselinjen *s—t* 1.5 Meter, medens Bunden i Nærheden af denne Linje har omtrent den dobbelte Høideforskjel. Mærkeligt er det, at Tjernet *n* ikke ligger over Forsænkningen i Bunden, men længere oppe og lige indtil Foden af den høiere Sandbanke. Dette peger

maaske paa, at Tjernet er et Kildespring fra det høiere Myrstrøg eller maaske helst fra Myrens Omgivelse og ikke staar i andet Forhold til Myren end, at denne har opdæmmet det. Tjernet har Vanddybde som Myren omkring, og dets faste Bund er kun dækket af en ringe Mængde Dynd. Kun ved Sumpen *o* og op under det smale Strøg til henimod Tjernet *n* er Bunden lidt lavere end i Udløbet, saa at en Sump eller et Tjern af ringe Dybde oprindelig kan have været inddæmmet der.

Myrens Midtparti B kan udgrøftes ved at udnytte Myrens eget Fald. Endepartierne A og C kan udtappes ved lidt Gravning i Udløbet, som gaar over Sand. Partiet A kan for største Delen grøftes til Huldretjernet uden Sænkning af dette.

Ved de omgivende Fjeldaaser har Myren en temmelig beskyttet Beliggenhed. Den ligger omkring 200 Meter over Havet.

No. 13. **Stormose** i Eidsvold.

Tilhører Berger Brug og ligger i Nærheden af forrige Nummer.

Dens Areal udgjør 3300 Ar. Dybden angives i følgende Liste. Borhullernes Nummer er paaført Kartskissen, hvortil henvises, omtrent paa hvert Borhuls Sted.

Borhul.	Mostorvlag.	Bundlag (Brændtorv).	Tilsammen.
No. 1	2.4 Meter	1.6 Meter	4.0 Meter
„ 2	2.4 —	1.6 —	4.0 —
„ 3	2.6 —	1.4 —	4.0 —
„ 4	2.8 —	0.8 —	3.6 —
„ 5	1.6 —	0.0 —	1.6 —
„ 6	2.8 —	1.0 —	3.8 —
„ 7	3.0 —	1.4 —	4.4 —
„ 8	3.0 —	0.6 —	3.6 —
„ 9	3.1 —	0.5 —	3.6 —
„ 10	3.0 —	0.5 —	3.5 —
„ 11	3.0 —	0.5 —	5.5 —

Borhul.	Mostorvlag.	Bundlag (Brændtorv).	Tilsammen.
No. 12	2.0 Meter	0.4 Meter	2 4 Meter
„ 13	2.0 —	0.0 —	2.0 —
„ 14	2.0 —	0.2 —	2.2 —
„ 15	0.4 —	2.0 —	2.4 —
„ 16	2.5 —	1.0 —	3.5 —
„ 17	1.5 —	1.0 —	2.5 —
„ 18	1.6 —	1.0 —	2.6 —

Som det fremgaar af denne Liste, er Dybden over Myrens store Hovedparti A 3—4 Meter. Overfladen har noget Fald mod Nordøst til Hovedudløbet over Partiet B, og Myren er grundest mod Vestkanten. Bundens Fald er da lig Overfladefaldet tillagt Dybdeforskjellen, hvilket regnet tvers over hele Myren udgjør omtrent 3 Meter eller 1 paa 200. Dette Parti er noget ophvælvet paa Midten, eller rettere, fra Land skraaner Myren stærkt opover de første ca. 50 Meter, derpaa aftager Skraaningen lidt efter lidt, og det store yderst sumpige Midtparti er næsten horizontalt. Myren har saaledes Høimosekarakter.

De mindre Partier B og C, som er afgrændsede fra Høimosen ved Linjen *c—d—e*, har derimod en anden Beskaffenhed. Dybden er mindre og Overfladen saa jevn, at det hele let oversvømmes. De danner et lavere Trin i Forhold til den større, ophøiede Strækning A. Væxterne er især Carexarter og Mose, og Myrmassen, der er mørk og jordagtig, synes at være dannet af de samme. Bunden er jevn og lidt lavere end under Hovedpartiet. Det ser ud, som om Høimosen — A — skulde være ifærd med at udbrede sig over det lavere Parti.

Paa Partiet C forekommer en stor Mængde 20—25 Meter lange mere eller mindre friske Træstammer liggende i eller paa Myren. De var dækkede af et større eller mindre Lag Mose og Sumpgræs og gav sig ofte kun tilkjende ved en Ophøining af Vækstmassen og dannede tildels Dæmninger for det overrislende Vand. Stammerne laa alle med Rodenden mod eller ved Land og Toppen pegende ret ud over Myren.

Landet bestaar af temmelig jordbare, afrundede, skraanende Klipper; Rødderne havde liden Anledning til at fæste sig mod Landsiden, medens Myrkanten paa den modsatte Side af Træet gav bedre Fæste. Ved Storm eller ved Træernes ensidige Vækst, der betinges ved den frie Aabning over Myren, maatte Stammerne lovmæssigt falde ud over Myren. De var nedfaldne til forskjellig Tid, — laa mere eller mindre dybt i Myrmassen — dog saaes ingen ganske nyfaldne eller friske, medens adskillige vakre Træer paa Fjeldkanterne saa ud til neppe at kunne undgaa sine Ahners Skjæbne.

Ved det nordre Udløb i Partiet B sees ogsaa i nogle opkastede Grøfter flere saadanne Stammer, og her forekommer især omkring Kanterne en Mængde svære Stubber, der er dækkede med omkring 0.5 Meter Mostorv.

Paa Strækningen A forekom hverken Stubber eller Stammer, men et fast, rigt Kratrest- eller Træmasselag findes ved Bunden overalt.

Over en stor Del af Myrens Midtparti forekommer mange Sumpe, dels græsdækkede, dels fremvisende sort Dynd; de er omgivne af Banker med Mose, Lyng og enkelte Furebuske. Dette Sumpparti kunde synes at være Resten af et ældre stort Tjern, men Bundens Høideforhold giver ikke Anledning til saadan Antagelse. Saadanne paa Midten af større Myrer ofte forekommende Sumppartier eller Samling af Smaasumpe maa, som ogsaa før nævnt, i mange Tilfælde tilfølge Udløbsforholdene være dannede eller opstaaede i en senere Tid. Under saadanne Sumpe er Myrmassen omtrent som udenfor, dog er gjerne Mosen friskere og kunde synes at være senere tilvoxet, men dette kommer maaske af, at Vandet udestænger Luften og konserverer Massen. Dette Slags Sump maa ikke forvexles med et andet Slags, hvori der gror Rør, Siv, Eqvisetum, Carexarter, Bukkeblad og flere, og hvorigjennem flyder rindende Vand.

Da Mostorvlaget har forholdsvis stor Mægtighed, og Bundlaget, der kunde være skikket som Brændtorv, er ringe, har Myren neppe nogen Værdi som Brændemasse med Undtagelse

af i Bugten D, hvor Moslaget er mindre cg den underliggende Masse mere moden. Til Torvstrø maatte Myren kunne afgive en stor Masse Materiale. For en eller anden Drift ligger den bekvemt — i Nærheden af og i omtrentlig Høide med Heste-Jernbanen Berger Brug—Dal. Myren kan let udgrøftes ved nogen Gravning rigtignok gjennem en længere Strækning af den Sandflade, hvorover Udløbet mod Nord gaar, og hvor en Afløbsgrøft var opkastet, efter Sigende for at befordre Skovens Udbredelse paa Myren.

Myrens Omgivelse dannes for største Delen af lave Fjeldrygge med temmelig stor og vel fredet Skov. Ved Udløbet mod Nord og Syd for D strækker Sandfladen sig frem til Myren. Myrens Høide over Havet 200 Meter.

No. 14. **Høimose** i Eidsvold.

Ligesom forrige Nummer, hvorfra den paa Vestsiden er skilt ved en smal Fjeldryg, ligger den under Berger Brug. Den danner omtrent Høiden af Aasdraget, paa hvilket den ligger. Kun paa Vestsiden hæver Fjeldet sig nogle Meter over Myren, som ligger omkring 210 Meter over Havet. Dens Areal udgjør 1000 Ar. Dybden er paaført Kartskissen og varierer som Følge af den ujevne Fjeldbund mellem 2 og 5.5 Meter. Myren er lidt ophøiet paa Midten eller har Høimosekarakter. Myrmassen dannes øverst af frisk Mose, der dybere og lige til Bunden er noget omdannet, men dog lidet moden og indeholder friske Trevler, antagelig af Halvgræs — især Scirpus. Stubber forekom ikke, heller ikke noget Kratlag ved Bunden. Vækten bestaar især af Mose, Lyng, Myruld og Scirpus samt Tranebær — Oxycoccos palustris — og Multer. Udløb mod Nord og Syd er sænket ved en 1 Meter dyb Grøft, som er skaaret tvers over Myren, og hvorved nogen Udgrøftning er udført.

No. 15. **Svangerudmyr** i Eidsvold.

Den ligger ved Gaarden Svangerud. Dens Areal udgjør 1150 Ar. Dybden angives ved følgende Liste:

Borhul	1	Dybde	4.0 Meter.	Mostorv lige til Bunden.
—	2	—	6.0 —	Ved en Sump; frisk Mose helt tilbunds.
—	3	—	8.5+ —	Boret naaede ikke Bund; bare Mosemasse.
—	4	—	5.0 —	Mose, noget omdannet ved Bunden.
—	5	—	7.2 —	Ved Bunden 1 Meter tykt Brændtorvlag.
—	6	—	5.4 —	Mose 2 Mt., Brændtorvlag 3.4 Mt.
—	7	—	4.0 —	— 2 „ — 2 „
—	8	—	3.4 —	— 1.8 „ — 1.6 „ Overfladen fast.
—	9	—	4.0 —	Mose helt ud, frisk trevlet Prøve
—	10	—	4.8 —	Frisk Mose.

Borhullernes No. er paaført Kartskissen omtrent paa hvert Huls Sted.

Myren ligger paa en sandfyldt Fjeldafsats ved Foden af Aashøiden øst for Dal Station. Den er omgivet dels af lave Fjeldhøider, dels af Sandbanker, som for visse Strøg ligger i Høide med Myrens Overflade, men paa enkelte Steder falder af til den Sandflade, der næsten horizontalt strækker sig under Myren og danner dens Bund. Myren har saaledes flere Steder, især mod Sydvest, frit Afløb lige ned til Bundfladen. Efter Sammenligning med bekjendte Høider ligger den omkring 200 Meter over Havet.

Som Listen viser, har den en anseelig Dybde, fra 3—4 Meter i østre Del og ved Kanterne til 7—8 Meter mod Sydvest og paa Midten. Paa et Sted — Borhul No. 3 — naaedes ikke Bund med Borets hele Længde — 8.5 Meter —; her har altsaa Bunden, der ellers er temmelig jevn og flad, en Forsænkning.

Den østre Del er fast, og skjønt Massen antagelig væsentlig er dannet af Mose, vilde den dog med Undtagelse af det øverste friske Lag afgive en brugbar Brændtorv. Af lignende Beskaffenhed er forresten Myrens Kanter eller Skraaninger ned mod det faste Land. Men den største Masse, den

vestlige indre Flade, bestaar af frisk og halvfrisk Mose, der vel maatte kunne nyttes til Torvstrø, men neppe til Brændsel. I dette som i mange andre Tilfælder vilde en Kombination af Torvstrø og Brændtorvtilvirkning være mest hensigtsmæssig for at kunne nytte saavel den øverst som den dybereliggende Masse. Saalænge den overliggende Mosmasse ikke kan benyttes, er det underliggende Brændtorvlag utilgjængeligt. Midtpartiet af Myren er yderst blødt og belagt med flere vandholdige Sumpe, og paa den sydvestre Bugt forekommer en med Halvgræs overgroet, kredsformig, større Sump, der kunde synes at være Resten af et Tjern. Myrdybden er dog ikke størst her, men længere indpaa Myren.

Stubber forekom ikke uden ved Land, hvor ogsaa Smaaskov udbreder sig. Den ellers ofte forekommende opraadnede Træmasse i Bundlaget fandtes heller ikke, men ved Bunden var Massen tæt og fast. Mod det indre, bløde Parti tyndes Bundlaget af og mangler ganske over Midten, hvor frisk Mose ligger lige paa Bunden.

At Massen i den østre Bugt af Myren er saa meget mere moden til Brændtorv, kan ikke være foraarsaget ved, at denne Del er saa meget ældre end Resten. Det maa tilskrives den Omstændighed, at Partiet har mindre Udstrækning især i Bredde og ikke kan, efterat Massen er voxet op til en vis Høide og har dannet en ophøiet Bølge langs Dalstøget, tilbageholde den for Mosens Trivsel fornødne Vandmængde. Mosens Vext er derfor stanset, og Myrmassen er sunket sammen og langsomt omdannet, hvorved Evnen til at holde paa Vand yderligere tabes.

Dyb Udgrøftning af friske og bløde Mosemyrer vil paaskynde Massens Modning til Brændtorv.

Vegetationen er den paa Egnens Myrer almindelige med Tillæg af Dvergbirk — Betula nana.

No. 16. **Myr ved Tyskerud.**

Myren ligger for en Del til Berger Brug og for Resten til Eidsvold Værk paa den mellem Hurdalssjøen i Nordvest

og Aasdraget i Sydøst udstrakte Sandflade. Mod Syd og Øst ligger den ind til høie, dels dyrkede Bakker. Forresten omgives den af lave Sandbanker eller Sandflader, som fra Vest strækker sig op til og noget nær horizontalt ind under Myren. Da Hurdalssjøen ligger 175 Meter over Havet, ligger Myren antagelig omkring 180 Meter over Havet.

Borhul.	Øverstligg. Mostorv.	Brændtorv.	Sum Dybde.	Anmærkninger.
No. 1	3.5 Moter.	2.0 Meter.	5.5 Meter.	Massen blød, løs, næsten Sump.
„ 2	4.0 —	1.5 —	5.5 —	Massen som No. 1. Myrens Høidepunkt.
„ 3	4.0 —	1.5 —	5.5 —	I Høide med No. 2, Massen som ved No. 1.
„ 4	3.0 —	2.5 —	5.5 —	Massen fastere, paa Overgang til Brændtorv.
„ 5	3.0 —	2.0 —	5.0 —	Bundlaget især fastere.
„ 6	3.0 —	2.0 —	5.0 —	Som No. 5.
„ 7	3.4 —	2.0 —	5.4 —	Omtrent i Høide med No. 3.
„ 8	4.0 —	1.5 —	5.5 —	Massen som ved 1—3, næsten i Høide med 1.
„ 9	2.8 —	2.0 —	4.8 —	Fald fra 2 = 0.5 Meter. Massen løs.
„ 10	2.6 —	1.8 —	4.4 —	Fald fra 2 = 1.0 Meter. Bundlaget fast. Skov.
„ 11	2.7 —	1.8 —	4.5 —	Paa Forsænkning som 9 og 10.
„ 12	3.0 —	2.0 —	5.0 —	Paa Skraaning mod Nordvest.
„ 13	3.0 —	1.8 —	4.8 —	Massen som No. 5.
„ 14	3.0 —	2.0 —	5.0 —	Paa vestlig svag Skraaning.
„ 15	3.0 —	2.0 —	5.4 —	Do. do.
„ 16	3.0 —	2.4 —	5.4 —	Fald fra No. 2 er 1 Meter.
„ 17	3.3 —	2.5 —	5.8 —	

Som heraf sees, er Dybden ikke ringe og temmelig jevn stor. Derhos maa erindres, at de grundere Skraaninger mod Land ikke er medtagne. Nivellering viser, at Borhul No. 2 og 3 danner Myrens Høidestrøg. Fra 3 til 1 og 2 lidet eller intet Fald, fra samme Punkt til No. 4 lidt mere og til No. 5 omkring 0.8 Meter Fald. Fra 3 til 7 og 8 er Faldet kun et Par Centimeter. Den indre, sumpige Myrflade er saaledes næsten horizontal. Fra denne falder Myroverfladen af mod Land, saa der langs Myrkanten forekommer en Forsænkning af 1—2 Meter, hvor Dybden er tilsvarende mindre. En lignende Forsænkning strækker sig tvers over Myren fra *a* til *b*

og videre langs Myrkanten til Udløbet. Forsænkningen C ligger omkring 1.5 Meter lavere end Fladen A og 0.5 Meter lavere end B, der følgelig ligger gjennemsnitlig 1 Meter lavere end A. Begge Partier er ophøiede paa Midten — har Høimosekarakter —; men B er fastere og har ingen Sumper. Ved at sammenligne Nivellering og Boring fremkommer, at Bunden er jevn, noget nær horizontal eller har lidt Fald mod Vest og Udløbet; den bestaar af fin Sand. Da det ved Bunden liggende Lag, som vilde være brugbart som Brændtorv, er overlagt af et 3—4 Meter mægtigt Mostorvlag, er det utilgjængeligt, uden at Mosmassen ogsaa kunde nyttes. Stubber forekom ikke. Heller ikke saaes i det faste Bundlag Trærester uden i meget ringe Mængde. Myrens Høidepunkt findes som antydet paa Strøget af Borhul No. 2 og 3, og altsaa ikke paa Myrens Midte. Bunden synes ikke at give Anledning til denne Høidens Beliggenhed. Grunden maa vel søges i den mod Øst tilstødende Bakke, som har hindret Vandets Bortsivning og Myrens Udvidelse paa den Kant.

De paa Myrfladen udbredte Sumpe, som paa Kartskissen vilkaarlig er tegnede som smaa Kredse og Ellipser for at antyde deres Beliggenhed og Form, har især ved Sumppartiets Omkreds eller Udkanter en langstrakt Form med tydelig Krumning om eller Bølger fra Høidepunktet. Denne ogsaa i enkelte andre Tilfælde iagttagne Form for Sumpene tyder paa, at de maa staa i et vist Afhængighedsforhold til Myrens eller Sumpstrøgets Midte eller Høideparti. I de første Tilfælde, hvor Opmærksomheden vaktes for Sumpenes Form, var de langstrakte i en noget nær ret Linje, men da var ogsaa Myren langstrakt i samme Retning. Det laa derfor nær at formode, at Formen stod i Forbindelse med Dalførets og Myrens Retning, som vel ogsaa ofte er den herskende Vinds Retning. (Se den foran meddelte Beskrivelse af Myr No. 8.). Men naar Sumpene i andre Tilfælde ogsaa er krummede efter Dele af Cirkellinjer med et fælles Centrum — Høide- eller Midtpartiets Midtpunkt, saa maa ogsaa andre Aarsager være medvirkende til Formens Udprægning. Det har Udseende af, at

en Bølgebevægelse skulde have fundet Sted fra Strøget om Høidepunktet udad mod Omkredsen. Aarsagen til denne Form for Sumpene maa kunne udledes af Myrens Forhold. Efterat Mosmassen er saa vidt opvokset, at den tilbageholder og inddæmmer tilstrækkeligt Vand, for at Mosmassen kan holdes halvflydende, og Sumpe danner sig efter Vindens Hovedretning, vokser Mosen hurtigst paa Midtpartiet, hvor Vandet er mest hindret fra at flyde bort. Mod Kanterne, hvor Vandet for en Del flyder bort, synker Massen sammen, bliver fastere og inddæmmer saaledes bedre Midtpartiets Vandbeholdning, men kan ikke holde Skridt med dets Høidevæxt. Midtpartiets Overflade vilde snart hæve sig paa Midten og antage Form af en Del af en Kugleoverflade, men da Massen er flydende eller halvflydende, vil den holde sig selv i næsten eller ganske vandret Flade. Der opstaar et Sidetryk fra Midten udad til og mod den fastere og gjerne lidt lavere Omkreds. Efterhvert, som strøget paa Midten hæver sig, forøges Trykket, og den bløde Masse med de derpaa dannede Sumpe giver langsomt efter og trykkes sammen i Trykkets Retning og mod den omkredsende fastere Dæmning, hvorved Sumpene maa faa den nævnte Form. Eftersom Myrens Høide tiltager, vil Skraaningen fra Land og paa Myren forlænges, det indre Sumpstrøgs Areal formindskes, og en Del ældre Sumpe vil kun gjenfindes som Trin eller Bølger paa den fastere Skraaning. Ved det ikke ringe Tryk, som udøves paa Omkredsens forholdsvis faste Masse, er det ikke urimeligt, at denne ogsaa langsomt flyder eller trykkes udover sin lavere Omgivelse.

Forsænkningen *a—c—b* tvers over Myren maa være foraarsaget ved, at Vand, som sivede ned fra Bakken paa Østsiden, er tvunget til at flyde tvers over Myren. I Nærheden og under dette Vandsig har Myrvæxten som sædvanligt ikke kunnet holde Skridt med Omgivelsen.

I Forsænkningen bestaar Vegetationen og antagelig ogsaa Myrmassen af Mose og Carexarter. Paa Myren for Resten bestaar Vegetationen af Mose, Lyng, Scirpus, Eriophorum o. s. v.,

saaledes at i Forsænkninger staar især Mose og Halvgræs og paa Bankerne Mose og Lyng. Nogle Sumpe danner Vandflader.

Da Myren med Undtagelse af mod Vest er omgiven af Aashøider har den en temmelig vel beskyttet Beliggenhed. Fra Udløbet skraas opover Myren til *a* er nylig opkastet en Grøft angivelig i Skifte mellem Berger Brug og Eidsvold Værk. Den nordre Del af Myren kan let udtappes ved nogen Gravning gjennem Sandbanken *d*.

Myrens Areal udgjør 3800 Ar.

No. 17. **Præstmosen.** Tilligger Gaarden Bjerke m. fl.

Myren ligger paa en Sandflade ved Bjerke Kirke; mod Øst ligger den ind til en Fjeldaas, forresten omgives den af Sandfladen, hvori hist og her forekommer Udskjæringer lige hen til Myrkanten. Den har saaledes en temmelig aaben Beliggenhed. Dens Høide over Havet ca. 200 Meter. Dens Areal udgjør 6250 Ar.

Overfladens og Bundens Høideforhold efter Linjerne A. H og BH paa Plankartet er fremstillet i vedføiede Profilskisser Fig 1 og 2. Overfladens Fald fra H til A er 1.5 Meter, og da Afstanden er omkring 800 Meter, er Faldet ringe. Bunden er fra Myrkanten ved A omtrent horizontal ca. 200 Meter indover mod H, men stiger saa jevnt, indtil den ved H ligger 2.8 Meter høiere end ved A. Efter Linjen BH finder omtrent det samme Forhold Sted. Af Profilet A fremgaar videre, at Myren paa Vestsiden med hele sin Mægtighed hæver sig over Omgivelsen ved en tildels meget stærk Skraaning, medens den paa Østsiden ligger horizontalt ind til Fjeldaasen eller har svagt Fald fra Land. Længdeprofil af Myren langs vestre Kant vilde vise en næsten horizontal Bund og Overflade, medens saadant Snit ved Østkanten vilde vise Overfladen og Bunden ophøiet ved H.

Boringsliste.

Borhul.	Mostorv.	Bundlag.	Sum, Dybde.	
No. 1	2.5 Meter,	1.0 Meter,	3.5 Meter.	Ved Myrkanten.
„ 2	3.4 —	0.0 —	3.4 —	Ved Sumpe.
„ 3	3.4 —	0.0 —	3.4 —	Massen blød
„ 4	2.0 —	0.0 —	2.0 —	Do. og græstrevlet.
„ 5	2.0 —	0.0 —	2.0 —	Do. do. do.
„ 6	2.0 —	1.5 —	3.5 —	Bundlaget omdannet Mose.
„ 7	3.0 —	0.4 —	3.4 —	Spor af Trærester ved Bunden.
„ 8	3.0 —	0.6 —	3.6 —	Massen fast.
„ 9	3.0 —	0.0 —	3.0 —	Kratspor ved Bunden. Fald fra 5 = 1 Meter.
„ 10	1.2 —	0.0 —	1.2 —	Fald fra 5 = 1 Meter.
„ 11	2.0 —	0.0 —	2.0 —	Fald til 10 = 0.5 Meter.
„ 12	3.0 —	0.0 —	3.0 —	Ved Bunden Dynd.
„ 13	2.0 —	0.0 —	2.0 —	Fald nordover. Bunden Lersand.
„ 14	3.6 —	0.0 —	3.6 —	Ved en Sump.
„ 15	3.5 —	0.0 —	3.5 —	Do. do.
„ 16	2.8 —	0.0 —	2.8 —	Massen bestaar af Græsrester og Mose.
„ 17	2.8 —	0.0 —	2.8 —	Fald fra 4 og 5 = 1 M.
„ 18	1.4 —	0.0 —	1.4 —	Fald fra 5 = 1.5 Meter.
„ 19	1.6 —	0.0 —	1.6 —	Do. do.

Massen bestaar næsten helt ud af Mose, som med Undtagelse af langs vestre og søndre Kant er frisk og blød. Over en Del af Myren mod østre Side er Massen stærkt blandet med Græstrevler. Stubber forekom ikke, og kun paa nogle Steder fandtes Spor af Trærester paa Bunden. Brugbar Brændtorvmasse forefindes ikke undtagen i yderst ringe Mængde ved Bunden mod vestre og søndre Kant, hvorimod Massen for en stor Del maatte være skikket som Torvstrø. En stor Del (ca. $^1/_3$) af Myren maa være vel skikket for Dyrkning, nemlig langs østre Side, hvor Dybden kun er 1—2 Meter, og Bunden bestaar af Ler, Lersand og Slam, og hvor Myrmassen for en Del bestaar af Rester af Halvgræssene Carexarter, Myruld og Konglesiv, der ogsaa udgjør en væsentlig Del af Vegetationen.

Fra Myrens Høidepunkt ved H strækker et lidet trangt Dalføre sig fra Myren uden synderligt Fald tvers ind mellem

Aashøiderne. Gjennem dette Dalføre flyder en liden Bæk ud og spreder sig til alle Sider over Myren og forsumper den til en vis Grad, hvorhos den ved sin Slamføring betinger Væxten af Carexarter, som sammen med Mose danner Vegetationen. Det rislende Vand har antagelig ogsaa hindret Mosens Væxt, saa at Dybden her kun er neppe halvt saa stor som paa Vestkanten. Da ogsaa Bunden her har sit høieste Punkt med Fald mod Vest, Nord og Syd, kunde det synes, som om Bundens øvre Lag af Slam, Ler og Sand var flydt ud af dette Dalføre og bredt udover Fladen.

Paa enkelte Steder ved Udskjæringer i Sandfladen paa Vestsiden er Myren strakt udover saadanne Skjæringers Skraaning og ned i den lille Dal. Det kunde kanske ligge nærmest at antage, at Myrmassen var voxet udover saadanne Skraaninger; men naar man erindrer, at hvor Vandet flyder bort, trives ikke Mose, og at omhandlede Myrmasse næsten alene bestaar af Mose, maa det formodes, at Massen, i alle Fald for en Del, er trykket ud over Skraaningen. I Forbindelse med det foran antydede Trykforhold i bløde Myrer virker vistnok ogsaa Frosten eller Isdannelsen paa Myren til at drive Omkredsen udover. I enkelte andre Tilfælde, især hvor blød Mosemyr ligger paa en Fjeldafsats, sees Mosmassen at strække sig fra selve Myren gjennem Fjeldkløfter nedover stærke Skraaninger. Dersom Vandsig alene betingede saadan Mosdannelse, saa maatte den forekomme, hvor Vand flyder til Myren, eller hvor Myr ikke findes, men dette er neppe Tilfældet. Det maa derfor formodes, at Mosmassen simpelthen trykkes udover.

No. 18. **Hetakermosen** i Nannestad.

Den ligger paa samme Sandflade som No. 17 og kun nogle Hundrede Meter nord for denne. Mod Sydøst og Øst ligger den ind til en Fjeldryg, som ved Myren dog ikke er synderlig høiere end denne; for Resten omgives den af Sandbanker og Sandfladen, som ogsaa strækker sig ind under Myren. Den har saaledes en lidt mere beskyttet Beliggenhed

end No. 17, og dens Høide over Havet kan sættes som denne = 200 Meter.

Myrens Areal udgjør 2000 Ar. Dybden: 2—6 Meter, som er paaført Kartskissen omtrent paa Stedet paa hvert Borhul. Myrens Overflade falder omkring 2 Meter nordover. Men i Retning Øst—Vest er den omtrent horizontal. Bunden bestaar mod søndre og østre Kant af Fjeld og er følgelig der ujevn, men for Resten af Sand. Mod Sydost ligger Myren horizontalt ind til og paa det lave Fjeld, men strax ud paa Myren er Dybden 4—6 Meter. Omtrent paa Midten af Myren regnet i Retning Øst—Vest, men i Nærheden af søndre Kant forekommer en Forsænkning af Bunden, saa at Dybden er ligetil 6 Meter. Forsænkningen er indtil 2 Meter lavere end Bunden forøvrigt og Sandfladen, hvorover Myren har Udløb. Dersom Myrmassen var borte, og Bunden ikke tillod Vandets Synkning, vilde der staa et lidet Tjern over Forsænkningen. For Resten er Bunden flad og har lidt Fald i samme Retning som Overfladen — mod Udløbene.

Paa en Del af Myrens Midtparti, der paa Kartet er omkredset af en punkteret Linje, forekommer en Del af de almindelige Høimosesumpe. Da der paa Fjeldryggen mod Sydøst findes Vandskjel lige ved Myren, og denne ellers for det meste hæver sig over Omgivelsen, saa at Vand ikke kan flyde ind paa Myren, maa Sumpene underholdes udelukkende af Nedbørvandet.

Mod nordre og vestre Kant og for en væsentlig Del af Myren bestaar Myrmassen for omkring halve Dybden nedenfra af temmelig god Brændtorv. Den overliggende 1—1.5 Meter tykke Mosemasse er her fast og især nederst noget omdannet, saa at den dybest liggende Del deraf maaske ogsaa kunde bruges som Torv. Men Sumpstrøget og dets nærmeste Omgivelse samt Myren Syd og Øst for dette bestaar for hele Dybden af frisk, blød Mose med Undtagelse af, at der ved Bunden forekommer et dyndagtigt og græstrevlet Lag.

Stubber forekommer ikke, men Spor af Trærester findes i Bundlaget, som strækker sig over hele Myren.

Vegetationen er paa den bløde Del Mose og Halvgræs og paa den tørrere Lyng, Mose og Renlav.

No. 19. **Lybækmose** i Nannestad.

Den ligger ved Gaarden Lybæk i Bjerke Sogn 3—4 Kilometer i Øst for de 2 sidst beskrevne, paa den samme udstrakte Sandflade som disse og omtrent i samme Høide o. H. Dens Areal er = 1900 Ar. Dybden 1.8—2.5 Meter.

Den er en Mosemyr og har Karakter af Høimose, idet den delvis hæver sig over Omgivelsen. Moslaget er omkring 2 Meter tykt. Resten eller Bundlaget er altsaa ubetydeligt — mindre end 0.5 Meter. Det er tæt og forkullet og danner god Brændtorv; men da Mængden er ubetydelig, er det uden Betydning. Paa Midten af Myren tyndes Bundlaget af næsten lige til Intet. Stubber forekom ikke for Boret; men i Bundlaget træffes Spor af raadden Træmasse. Bunden bestaar af Sand og er jevn med lidt Fald i samme Retning som Overfladen eller nordover.

Mod den sydøstre Kant af Myren forekommer et kredsformet Parti, som i det hele er yderst blødt og belagt med mange særskilte, mosfyldte Vandpytter eller Sumpe, der især mod Omkredsen af Partiet er langagtige og strækker sig i Bue om dets Midte. Sumpstrøget, som er nær horizontalt, udgjør Myrens høieste Strøg. Derfra skraaner Overfladen jevnt af — omkring 1 Meter — mod Nord og Vest til henimod Myrkanten, hvorpaa den falder pludselig mod Land. Mellem den faste Jord og den egentlige Myr forekommer som sædvanligt et 10—30 Meter bredt, grundt (0.5 Meter dybt) blødt Belte, som er bevoxet især med Mose og Carex-arter samt Krat af Løvtræer, og hvor Myrmassen saavidt skjønnes bestaar af Rester af Overfladens Planter.

Myren har Udløb mod Nord og Vest over Sandfladen. Paa andre Kanter ligger tildels Sandbanker i Høide med eller høiere end Myren, som dog har en ubeskyttet Beliggenhed. Maaske den aabne Beliggenhed kan i nogen Grad være Grund for, at Myren ikke har opnaaet større Dybde.

No. 20. **Præstmose** i Skedsmo.

Den ligger i det trange Dalføre mellem Hexeberg og Fjeldaasen øst for Nittedal ret nord for Skedsmo Kirke i en Høide over Havet af 170 Meter.

Dens Areal udgjør 2170 Ar. Dybden fremgaar af følgende Liste:

Borhul.	Moslag.	Bundlag.	Sum Dybde.	
No. 1	3.0 Meter,	1.0 Meter,	4.0 Meter.	Massen fast.
„ 2	3.5 —	1.0 —	4.5 —	Jevnhøit med No. 1.
„ 3	5.0 —	0.0 —	5.0 —	Fald fra No. 2 = 0.5 M.
„ 4	3.4 —	0.0 —	3.4 —	Fald fra No. 2 = 2.5 M.
„ 5	2.0 —	0.3 —	2.3 —	Fald fra No. 4 = 0.5 M.
„ 6	1.4 —	0.0 —	1.4 —	
„ 7	1.5 —	0.5 —	2.0 —	
„ 8	3.0 —	0.0 —	3.0 —	
„ 9	3.0 —	0.0 —	3.0 —	Ved Sump, frisk Stubbe ved Bunden.
„ 10	3.0 —	0.2 —	3.2 —	Fald fra No. 1 = 1 M.
„ 11	2.7 —	0.5 —	3.2 —	
„ 12	3.4 —	0.0 —	3.4 —	
„ 13	2.4 —	0.0 —	2.4 —	

Bundlaget, der vistnok vilde danne Brændtorv, er saaledes kun ubetydeligt og forekommer især ved den sydøstre Kant af Myren. Det er derhos overlagt af en saa mægtig Mosmasse, at det maa ansees utilgjængeligt eller uanvendeligt for sig alene.

Myren bestaar af en høiere Del A og en lavere B samt C, der danner Skraaningen mellem begge og tildels er bevoxet med Smaaskov.

Mod Øst ligger Myren ind til Fjeld- eller Bakkefoden, men dog forekommer langs Kanten en Lavning, hvori det fra Fjeldsiden nedflydende Vand strømmer bort mod Nord. I Lavningen voxer Carexarter, Birkekrat og Mose. Paa Vestsiden støder Myren med sit lavere Parti mod en dyrket Strækning langs den herværende Fjeldaas.

Mod Syd ligger den ud til en lav Sandbanke, og mod Nord taber den sig paa en kratbevoxet Flade. Bunden, der bestaar af fint Blaaler, danner, som Profilet viser, en nogenlunde jevn Flade med Fald nordover, dog paa Midten

med en Forsænkning, der paa det dybeste ligger 0.8 Meter lavere end Udløbet. Da Myren har saa at sige frit Udløb baade mod Nord og Syd er den let at udgrøfte, og da den allerede er temmelig fast og næsten fri for Sump, vilde den ved dyb Grøftning snart synke sammen og modnes til Brændtorv. Stubber forekom ikke undtagen paa et Sted, Borhul No. 9 ved Skraaningen mellem A og B, hvor en saa frisk Stubbe eller Stamme blev paatruffet næsten ved Bunden, at Boret gik sig fast i den. Bundlagets Kratrester pleier ikke at hindre Boret. Forøvrigt saaes kun Spor af Trærester i Bundlaget.

Af Profilet fremgaar, at Myren ikke har sin største Dybde lige over Forsænkningen i Bunden, men over Skraaningen ned til denne og over den høiere Flade sydover. Kun over denne forekommer det tydelige Bundlag. Skulde nu dette ikke alene paa sit Sted men ogsaa af hele Myren være det ældste, maa Myren have begyndt sin Vækst paa det høieste Trin af Bunden og senere udbredt sig over Forsænkningen og det lavere.

No. 21. **Hexebergmyr.**

Den ligger paa Høiden af Hexeberg i Grændsen mellem Skedsmo, Gjerdrum og Sørum i en Høide over Havet af ca. 320 Meter. Dens Areal udgjør 1000 Ar. Dybden varierer mellem 2.5 og 6 Meter, og paa et Sted med liden Udstrækning naaedes ikke Bund med den medførte Borlængde 6 Meter.

Myren har en uregelmæssig Form, idet den overalt er omgivet af Fjeld, som ogsaa danner dens Bund og tildels som Øer stikker op i Myren. Kun paa et Par Steder i Forsænkninger forekom et 1—2 Decimeter tykt Lag Lersand mellem Fjeldet og Myrmassen. Paa flere Steder strækker Myrmassen sig et Stykke ud i Fjeldkløfter eller Smaadale, hvorigjennem den har Udløb. Fra søndre Ende er den omtrent horizontal nordover til Fjeldøen *a*, hvorfra den temmelig jevnt falder til Tjernet *c* og videre til Udløbet, *d* tilsammen omkring 3 Meter. Tvers over er Overfladen næsten horizontal dog lidt ophøiet paa Midten.

Med Undtagelse af et ringe Bundlag — 0.5—1.0 Meter — som kunde ansees modent til Brændtorv, bestaar Myrmassen af temmelig frisk Mostorv, der dels især omkring Tjernet gaar lige til Bunden. Paa et lidet Strøg omkring Tjernet *c* ligger Bunden et Par Meter lavere end Udløbet; men for Resten kan Myren grøftes til Bunden uden Minering gjennem Udløbet *d*.

Stubber forekom ikke, og Myren er ganske fri for Skov. Heller ikke sporedes Trærester ved Bunden.

Da Myren har liden Bredde og er omgivet af vistnok lave, men med smaa Skov dækkede Fjeldrygge, ligger den mere lunt, end man efter dens Beliggenhed paa en isoleret Fjeldhøide skulde formode.

No. 22. **Frilsetmyr** i Eidsvold.

Den tilhører Gaardene Frilset og Jøndal i Eidsvold og ligger paa en Fjeldafsats mellem Aashøiden mod Øst og den fra Vest tilgrændsende Lersandflade, der angives at ligge 186 Meter over Havet. Derefter kan Myrens Høide over Havet skjønnes til 190 Meter. Myrens Areal udgjør 3260 Ar.

Dybden er meget forskjellig og angives paa Kartskissen. Paa det større Midtparti A er den 2—3 indtil 4.5 Meter; paa den sydøstlige Del D, hvis Overflade falder mod Syd og er 1—2 Meter lavere end A, er den indtil 5.4 Meter. Omkring Tjernet *d*, hvis Vandflade ligger henved 4 Meter lavere end Myrfladen ved A, er den ligetil 5 Meter. I den nordligste Del B er den 2—5 Meter, og i den sydøstlige Bugt C er den kun omkring 1.5 Meter. Myren har en uregelmæssig Form, idet at Fjeldrygge stikker ind som Halvøer eller op som Holmer i Myren. Mod Øst og Sydøst støder den til en dels temmelig steil, dog for det meste skovdækket Fjeldside, langs hvilken der strækker sig en Lavning; i denne flyder en liden Bæk, der dannes af det fra Fjeldsiden nedflydende Vand, som finder Afløb mod Sydøst over en sumpig Sandflade. For Resten omgives Myren af lave 2—3 Meter høie Fjeldrygge,

der er dækkede af smaa Skov, og af Sandfladen, som tildels strækker sig lige til Myren, og hvorover den mod Nord har Udløb.

Myrmassen bestaar næsten overalt af frisk eller halvfrisk Mostorv lige til Bunden. Kun omkring Kanterne findes et ringe Bundlag – omtrent 0.5 Meter tykt —, som maa ansees brugbart til Brændtorv; men uden at den overliggende Mosmasse kunde nyttes, er det værdiløst. Mostorven indeholder især paa visse Strøg, saasom omkring Tjernene og paa den mod Sydøst skraanende Flade D, mange friske Trevler af Halvgræs. Stubber forekom ikke paa noget Sted uden saa nær Land, at Træer kunde være faldne ud fra Fjeldkanten.

Myrpartiet A har ganske Karakter af Høimose; det er 2—3 Meter høiere paa Midten end ved Kanterne. Mod Sydøst skraaner det langsomt af og gaar over til Bugten D, der danner en Skraaning med 2—3 Meters Fald mod Syd og overrisles af Vand, dels Stedets Nedbørvand, dels Vand fra Sumpstrøget A. Dette Parti D er paa Grund af denne Overrisling med Vand eiendommelig baade hvad Udseende og Beskaffenhed angaar. Vegetationen bestaar især af Halvgræs og Mose. Massen i de dybere Lag af dette Parti synes ogsaa væsentlig at være dannet af Scirpus og Mose og er tildels saa seig og fast, at Boret neppe kan gaa igjennem den. Mod Nord falder Partiet A ved en stærk Skraaning, betegnet med den punkterede Linje *f—g*, af og danner et Trin ned til Fladen omkring Tjernet, hvis Vandflade ligger omtrent i Høide med Bunden under A. Myrbugten C har samme Beskaffenhed som A, men er mindre dyb, mindre ophøiet paa Midten og ikke sumpig. Dens Overflade ligger i Høide med A. Partiet B er en fra det øvrige noget forskjellig Del. Strøget omkring Tjernet danner en sumpig, græsgroet Flade. Den nordligste Bugt er lidt ophøiet paa Midten og har Fald mod Tjernet, som uden Gravning i Grus eller Minering kan sænkes mindst 4 Meter. Partiet A og C kan følgelig grøftes til Bunden mod Tjernet uden Sænkning af dette. D har eget, frit Udløb mod Syd.

Ved Midten eller nærmere Østkanten af A forekommer nogle kredsformede, vandrige Sumpe. Omkring disse sees Spor af ældre gjengroede, udtørrede, langstrakte Sumpe, der tildels gaar i Bue mod Sumpstrøgets Midte og giver Myren Bølgeform. Vegetationen paa A og C dannes især af Mose, Lyng, Renlav og Scirpus, paa D af sidstnævnte og Myruld og omkring Tjernet af Carexarter, Myruld, Calla, Menyanthes samt Mose.

Hele den Del af Myren, som ligger syd for Tjernet, og endvidere største Delen af den nordlige Bugt F er, da Bunden ligger ligesaa høit som Vandfladen i Tjernet, ganske uafhængig af Tjernet. Afsatsen — Trinet paa Myrfladen — paa Kartet antydet ved Punktlinjen *f—g* — ligger over en tilsvarende Afsats af Bunden. Tjernets nærmeste Omkreds og den lille sumpige Forsænkning, hvorefter det ubetydelige Afløbsvand fra Tjernet siver nedover Myren, har som anført en noget forskjellig Vegetation fra Myren forøvrigt. Myrmassen ved Tjernet er ogsaa af en anden Bonitet og synes at være dannet af Overfladens Planter. Denne Bonitet vedvarer neppe 10 Meter tilside for Tjernet, hvor Myrens almindelige Mostorv begynder. Forsænkningen af Bunden ved Tjernet antyder, at der oprindelig maa have ligget et Tjern lidt større end det nuværende med indfil 1 Meters Dybde. Den særegne Myrmasse omkring Tjernet antyder Tjernets oprindelige Udstrækning og Massens Vækst udover dette. Myrmassens Vækst udover Tjernets oprindelige Grund udgjør gjennemsnitlig ca. 10 Meter og Høidevæxten 5 Meter. Ved Kanterne, hvor Vanddybden i Tjernet kunde maales, var den 1.5—2 Meter. Forhøielse af Tjernets Bund, hvilken maa ske ved tilblæste og tilflydte Planterester, har altsaa omtrent holdt Skridt med Myrens Vækst, hvorved Tjernet langsomt er opdæmmet.

Den omkring Tjernet særegne Vegetation og Myrmasse, som leder til Bestemmelsen af Tjernets oprindelige Udstrækning, tyder ogsaa paa, at Tjernet maa være et Kildespring maaske helst fra Myrens Omgivelse. Ved Tjern paa Mosemyr,

hvorigjennem Bækkevand ikke flyder, sees sjelden eller aldrig de frodigere og i Vand voxende Carexarter, Menyanthes, og Calla, antagelig paa Grund af, at Mostorven og det stillestaaende Vand ikke kan nære disse Planter. Tjernet har intet Bækketilløb, og det fra Siderne indsivende ubetydelige Vand bliver snart filtreret for sit Slam i Tjernets Omgivelse. Naar nu alligevel de nævnte Planter trives især paa nedre Side af Tjernet og langs Vandsivet fra Tjernet, saa maa Vandet betinge disse Vexter og i alle Fald for en Del have en anden Oprindelse end Regnvand. At der flyder en liden Bæk fra Tjernet, medens dette ikke har noget Tilløb, og Mosemyrer i Regelen tilbageholder alt Nedbørvand, peger ogsaa paa, at Tjernet maa have et underjordisk Tilløb.

No. 23. **Hansbraatmyr** i Nes.

Myren tilhører Stakvold i Nes og ligger paa en Fjeldafsats eller i en liden Dal et Stykke op paa Aashøiden. Den ligger omkring 220 Meter over Havet.

Dens Areal udgjør 895 Ar. Dybden, som er paaført Kartskissen, er indtil 8.5 Meter, kun paa et mindre Strøg er den 2—3 Meter. Mod Syd grændser Myren til en Sandflade, hvorover den har Udløb. Paa Bakken mod Nord ligger en Husmandsplads. Forøvrigt er den overalt omgiven af skovdækket Fjeld og har saaledes en temmelig vel beskyttet Beliggenhed. Mod Nordøst gives ogsaa et Udløb gjennem en trang med Grus og løse Stene til Myrfladen fyldt Fjeldkløft. Myren er næsten horizontal; den har dog en ringe Forsænkning langs Kanterne og paa Strøget *k—s*, hvor nogle meget smaa Tjern og Vandsig forekommer, hvorhos Hovedpartiet A—D danner et høiere Trin — Terasse — i Forhold til B. Linjen *g—h* betegner Grændsen mellem disse. Paa Midten af A—D findes ogsaa (ved tallet 4,5) en liden Lavning, der paa Kartskissen er omkredset med en prikket Linje, og som udmerker sig ved fuldkommen Mangel af Lyng og Renlav, medens Vegetationen forresten er Halvgræs og Mose.

Myrmassen bestaar over den større høiere Del A—D af et 2—3 Meter tykt Mostorvlag, der dybere langsomt gaar over til en brugbar og ved Bunden ganske god Brændtorv. I Lavningen ved D er dog Massen ganske løs, uforraadnet og halvflydende Mose med iblandet Græstrevler til 3—4 Meters Dyb. Ved Bunden er Massen her af en noget anden Bonitet end ellers, idet den delvis er sort og dyndagtig og tildels tydelig sees at bestaa af eller være iblandet med Rester af grovere, større Vandplanter som Siv, Tagrør, Bukkeblad, Carexarter o. s. v., saa at Bundlaget her giver Indtryk af at være dannet i Vand. Denne Masse findes kun paa den dybere Del af Myren, hvor den ligger under den ovenangivne Brændtorvmasse, der synes at være dannet af Mose. Bunden bestaar af grov Sand og Grus, paa grundere Steder tildels af Fjeld. Myren har frit Udløb til 2—3 Meters Dybde; for dybere Grøftning maa der graves i Sandfladen mod Syd, og hvor dyb denne er, før Fjeldet paatræffes, er ubekjendt. Stubber forekom ikke paa den dybere Del af Myren, men omkring Kanterne, især paa Vestsiden langs Sumpstrøget *k—s* var Overfladen eller de overfladiske Lag næsten brolagte af større og mindre Stammer, som antagelig var faldne ud fra Fjeldsiden. Nogen Træmasse eller Kratrester ved Bunden forekom ikke.

Den største, dybere Del af Myren er skovbar, men de grundere Strøg, næsten hele B, er bevoxede med halvstore Furetræer, der omend ikke frodige dog har holdt sig godt paa 2—3 Meter dyb Myr. Nogen Grund for Undtagelsen fra Regelen, at Træer ikke holder ud paa saadan Myr, kunde ikke paavises; bemerkes maa dog, at Afstanden fra fast Grus er ikke stor, og Mostorvlaget er fast.

Efter Afløbs- og Dybdeforholdene maa over en Del af Myrens Plads oprindelig have staaet et nogle Meter dybt Tjern, som den egne Bundlagsvegetation har forekommet i, men som senere er overdækket af Mose, antagelig da Bundlaget, der senere er sammenpresset, havde naaet op til Vandfladen. Fornemlig Mose har da dannet den mægtige over

liggende Masse, hvoraf den dybeste Del lidt efter lidt er omdannet til Brændtorv, der ikke har skarp Grændse mod den overliggende friske Mosemasse.

No. 24. **Grindermosen** i Nes.

Myren ligger frit paa en Sandmo mellem Gaardene ved Fenstad Kirke i Vest og Kampaa i Øst. Høiden er ca. 180 Meter over Havet. Dens nærmeste Omgivelser er dækkede med smaafalden og lidet vækterlig Skov og er tildels sumpig som Følge af Mangel paa Afløb for Vandet. Sandfladen strækker sig omtrent horizontalt under Myren.

Myrens Areal udgjør 3575 Ar. Dybden, som er angivet paa Kartskissen, er kun 2—4 Meter. Da Bunden som antydet er jevn og nær horizontal, er Myren ophøiet paa Midten og har paa flere Steder lige til Bunden frit Udløb over Sandfladen. Myren er temmelig tør og fast; der findes ingen Sumpstrækning paa Midten af den, men Skraaningen fra Kanterne er meget svag og fortsættes næsten til Midten.

Som Kartskissen viser, bestaar den nærmest af 2 Myrer, a og b, der kun er forbundne ved en grund og smal Myrstrimmel; men da begge Partier er ganske ensartede og nogenledes forbundne, behandles de her under et. Myrmassen bestaar for største Delen af en temmelig fast og noget forkullet Mostorv, som dog ikke kan siges at være moden til Brændtorv. Ved Bunden forekommer et ganske lidet Lag — 0.3—0.4 Meter tykt — af en noget anden Beskaffenhed, idet at det udgjør en tæt, forkullet Masse, som vilde danne god Brændtorv; men da Mængden er ubetydelig, er den uanvendelig. Ved dyb Udgrøftning vilde Myren snart modnes — forkulles og synke sammen — til en brugbar Brændtorvmasse, især da den synes at være paa Overgang dertil. Den er temmelig ensartet overalt. Stubber forekom ikke, heller ikke Kratrester ved Bunden uden paa et Sted, b's søndre Del.

Vegetationen har liden Frodighed og bestaar især af Lyng — almindelig og Bladlyng — Andromeda polifolia —

Mose, Renlav, Mikkelsbær — Vaccinium uliginosum — Multer — Rubus chamæmorus — Dvergbirk — Betula nana — og paa fugtige Steder Myruld — Eriophorum.

Myren maa siges at være en Høimose, der ikke har opnaaet synderlig Mægtighed og heller ikke synes at være i nogen frodig Vækst. Grunden herfor tør maaske være, at Beliggenheden er altfor aaben og veirhaard for Mosens Trivsel. Maaske ogsaa, at Bunden tillader noget Vand at synke igjennem, saa Fugtigheden bliver forliden.

Den omliggende Sandflade er for større Strækninger især paa svage Lavninger belagt med indtil 0.5 Meter tyk Madjord, som utvivlsomt er dannet af Overfladens Vegetation især Halvgræs, Mose, Birke- og Vidjekrat, saa at Grændsen for Myren er noget vilkaarlig og blev sat ud, saalangt Dybden naaede 1 Meter. Det er temmelig klart, at i saadanne Myrer, der som denne ligger paa en Flade, er det fra den overliggende Masse forskjellige Bundlag det oprindelige Madjordlag, hvorpaa den overliggende Masse har udbredt sig. Det er endvidere sandsynligt, at Mosmassen i mange Tilfælde ogsaa for Tiden holder paa at brede sig over saadant Madjordlag.

No. 25. **Hommelmyr** i Nes.

Denne Torvmyr ligger ved Gaarden Rønnøl. Den udbreder sig ved Foden af Aasdraget paa den udstrakte Flade af løs Jordmasse nord for Glommen. Den har sit Hovedafløb langs Fjeldsiden mod Nord. Forresten har den frit Afløb langs østre Kant, hvor den langsomt taber sig paa Lersandfladen, der noget nær horizontalt strækker sig under Myren. Paa flere Steder strækker Udskjæringer i Sandfladen sig næsten til Myrgrændsen. Bunden bestaar af en Flade Lersand eller sandblandet Ler med lidt Fald — 1 Meter langs hele Myren — mod Nord. Overfladen, som er ophøiet paa Midten, er saavel som Myrmassen nedigjennem temmelig tør og fast undtagen mod Sydvest, hvor en liden Bæk risler ud af en liden Fjelddal og breder sig over Myren og for en Del

forsumper den. Mod dette Bækkeudløb grundes Myren langsomt af til 1 Meter og mindre, medens Overfladen falder over 1 Meter fra Land ud mod Myrfladen. Bunden skraaner da desmere opad mod Land. Det kunde synes antydet, at over en Del af Myrbunden — Skraaningen mod Bækken — den let flyttelige fine Lersand var flydt ud af Fjeldkløften.

Myrens Areal er 1420 Ar, og Dybden, som er anført paa Kartskissen, fra 2 til 3.5 Meter.

Myrmassen bestaar øverst af et 1.5—2.0 Meter tykt temmelig fast og noget omdannet Mostorvlag, hvorunder især langs østre Kant findes et omkring 1 Meter tykt Lag, som maa ansees for temmelig god Brændtorv, skjønt det øverst er noget moset og nederst noget dynd- eller jordagtigt. Under dette Lag, som er saa omdannet, at det ikke kunde skjønnes, af hvilke Planter det er dannet, og umiddelbart paa Bunden forekommer et nogle Centimeter tykt Lag temmelig frisk Mose. Om det er Sphagnum, som den ligner, eller nogen anden Slags Mose, f. Ex. Hypnum, kunde ikke afgjøres. Dette Lag er tildels opblandet med tydelige Rester af Rør — Phragmites communis — og Dynd. Et saadant isoleret Lag Mose ved Bunden er ikke før paatruffet i de undersøgte Myrer. Kun fra et Par Steder paa Jæderen et det mig bekjendt, at frisk men vel presset Mose forekommer under Myrmasse, som er saa forskjellig fra Mose, at dens Oprindelse ikke kan bestemmes ved overfladisk Anskuen. Vegetationen bestaar især af Mose, Renlav, Lyng, Mikkelsbær, Krækling — Empetrum nigrum — og Multer samt paa de blødere Dele, især det af Bækken overrislede Strøg, af Carexarter og andre Halvgræs.

Anvendelse: Kombineret Torvstrø- og Brændtorvtilvirkning samt for den ikke ringe, østlige, grundere Del: Opdyrkning.

No. 26. **Svinmyr** i Nes.

Den ligger paa Gaarden Opsal mellem skovdækkede Fjeldaaser, hvortil den langs Siderne umiddelbart støder. Mod

Nord grændser den til Pladsen Opsalsæter, der ligger paa Bakkeskraaningen. Mod Syd strækker den sig ud i det aabne Dalføre, hvor en grundere Del af samme Myr er opdyrket. Efter Rektangelkartet ligger den 161 Meter over Havet.

Myrens Areal udgjør 1570 Ar. Dybden er 3.5–4.5 Meter.

Ved den nordre Ende findes et lavere horizontalt Strøg, der som et smalere Belte strækker sig sydover langs Myrens Sider, og som ligger under et Slags Overrisling af det fra Fjeldet nedflydende Vand. Det har derved faaet en fra Myren forøvrigt forskjellig Karakter, idet det er bevoxet med Mose, Carexarter, Bukkeblad og Buske, især af Birk, og Myrmassen synes at bestaa af de samme med Tillæg af Equisetum. Dets Grændser mod Resten af Myren er betegnet med en punkteret Linje m. m. Det er yderst blødt og sumpigt, og langs østre Kant dannes der i det en Bæk, som løber ud sydover.

I Resten af Myren bestaar Massen øverst af en noget svampagtig Mostorv; i Dybden og næsten lige til Bunden er Massen mere omdannet, men i ikke ringe Grad blandet med Trevler af andre Planter end Mose. Lige ved Bunden ligger et 3—4 Decimeter tykt Lag, der er sort, dyndagtigt, indeholder Trærester og er at betragte som brugbar Brændtorv; paa Grund af den ringe Tykkelse er det dog uden Betydning i saa Henseende. Den nederste Halvdel af Mostorvlaget kunde maaske, efterat Myren nogle Aar havde været grøftet, anvendes som Brændtorv af mindre god Beskaffenhed. Det øverste Moslag maa antagelig uagtet sit Indhold af Trevler, være skikket som Torvstrø.

Bunden bestaar af Ler og ligger i en jevn Flade, som dog har en ringe Forsænkning paa Midten og hæver sig ved Udløbet omkring 0.5 Meter; den danner her en liden Banke, hvorigjennem er opkastet en Grøft, dels som Udløb fra et Torvstrøtag for Gaardens Behov, dels for Dyrkning af nedenfor liggende Myr. Myren er stærkt ophøiet paa Midten, hvilket saavelsom Bundens Forhold vil fremgaa af det ved Siden af Plankartet afsatte Længdesnit af Myren.

Omtrent midt paa Myren findes 2 kredsformige, vandrige Sumpe, og paa en Del af Midtpartiet findes flere tilgroede saadanne. Stubber forekom ikke i den dybere Del af Massen, men paa det sydlige Parti staar en Del vantrivelige Furetræer; der findes ogsaa en Del uddøde saadanne, der har efterladt Stubber i Overfladelaget. Paa det lavere og grundere, tildels oversvømmede Parti staar noget Birke- og Vidjekrat.

Vegetationen dannes især af Mose, Lyng, Krækling, Kogleax, Myruld, Mikkelsbær og Multer.

Det lavere, mod Nord og omkring Kanterne liggende Parti af Myren synes at strække sig ind under den øvrige Myr og danne dens eiendommelige Bundlag. Det synes, som om Mosen lidt efter lidt har udbredt sig over og maaske endnu holder paa at udbrede sig over Bundlaget — det oprindelige Madjordlag, der som Følge af Bund- og Udløbsforholdene rimeligvis maa have været sumpigt over hele Fladen. Det er mærkeligt, paa hvilke sumpige Strækninger Birke- og Vidjekrat kan voxe, naar Dybden ikke er over 1—1,5 Meter. Buskene holde sig paa Tuer, men opnaar ikke videre Størrelse.

No. 27. **Guldtjernmyr** i Nes.

Denne Myr tilligger Gaarden Skarning og findes i en liden Forsænkning af den udstrakte Sandflade i Nord for Glommen, henimod, men ikke ganske ind til Aasdraget. Den er med Undtagelse af det Strøg, hvor den støder til Guldtjernet, omgivet af skovbevoxede Sandbanker eller Flader med enkelte opstikkende Fjeldrygge. Den ligger omkring 150 Meter over Havet.

Egentlig bestaar den af 2 særskilte Dele, A og B, hvortil som en liden særegen Del kommer C — se Kartskissen.

Partiet A har et Areal af 2500 Ar, B 1025 og C 75 Ar tilsammen 3600 Ar.

Beskrivelse af Partiet A. Dybden, der er paaført Kartet paa Borestederne, dreier sig omkring 3 Meter. Mod Land skraaner Myren langsomt af, og Dybden aftager i samme Forhold; men mod det lille lavere Sumpparti C, der er afgrændset ved den punkterede Linje *f—g* falder den 2.5 Meter med en meget stærk Skraaning til Sumpens eller Guldtjernets Overflade; samtidig tiltager Dybden ligesaa pludseligt, saa den ud paa Sumpen er 5.5 Meter. Fra Linjen *d—e*, der betegner Skraaningens øvre Del, til A, som staar omtrent paa Myrens Høidepunkt, stiger Overfladen 1 Meter. Paa denne Strækning, hvor Dybden er ens, og som udgjør 300 Meter, stiger da ogsaa Bunden, der overalt bestaar af fin Sand, 1 Meter. I andre Retninger er Bunden næsten horizontal og ligger omtrent i Høide med Tjernets Vandflade — for et lidet Strøg nærmest Tjernet indtil 0.5 Meter lavere og for Resten lidt høiere end dette.

Bonitet: Ved Tjernet bestaar Massen øverst af 1 Meter Mostorv, derunder findes et 2 Meter dybt Lag Brændtorv, som vistnok i den øverste Del er noget moseblandet og lige ved Bunden synes at være noget dyndagtigt, men som i det hele maa ansees for vel brugbar og for den dybeste Halvdels Vedkommende for meget godt. Dette Brændtorvlag tyndes lidt efter lidt af sydover, saa at det ved Midten af Myren kun er 1 Meter, medens Moslaget der holder 2 Meter. Videre sydover og til begge Sider tiltager Moslaget paa Brændelagets Bekostning, indtil det ved Kanterne gaar lige til Bunden. Myren er temmelig fast, og der findes ingen Sumpe eller Spor — tilgroede Leiesteder — efter saadanne. Stubber forekom ikke undtagen ved Land, hvor ogsaa vantrivelige og uddøende Furetræer findes. Myren har, især seet ved Myrbanken ved Tjernet, Karakter af Høimose, men da Dybden er liden og Udstrækningen temmelig stor, saa synes den ved Øiemaal næsten horizontal. Omkring Kanterne ligger som sædvanligt et lavere sumpigt Belte, der er bevoxet med Halvgræs. Forresten bestaar Vegetationen af Mose, Renlav,

Lyng, Krækling og Mikkelsbær. Myren har frit Udløb og kan grøftes helt til Bunden mod Tjernet.

Partiet B eller „Lilletjernmyr" ligger paa Vestsiden af Guldtjernet. Mellem Myrpartiet og Tjernet stikker frem en liden Strimmel *m* — Kanten af Partiets Bund — i Høide med Tjernets Vandflade, hvorfra Myrens Overflade ved en temmelig stærk Skraaning hæver sig 2.5 Meter. Omtrent ved Midten af Myren ligger et lidet Tjern „Lilletjern" 2.5 Meter høiere end Guldtjernet. Mellem Tjernene er Myren ophøiet ca. 1 Meter. Her er Dybden 3—4 Meter; mod Nord og Vest for Lilletjern er den indtil 4.8 Meter, syd for Tjernet er den ligetil 6.4 Meter. Lige ved Tjernet naaedes ikke Bund med Borets hele Længde, 8.5 Meter, og 50 Meter øst for Tjernet var den netop 8.5 Meter. Overfladen er nær horizontal, nogen mærkelig Skraaning findes kun i Nærheden af Land især mod Guldtjernet. Bunden er temmelig jevn, undtagen at den har en Forsænkning af indtil og over 4 Meter ved „Lilletjern". En mindre Forsænkning, omtrent 1 Meter dybere end Myrens Underflade, strækker sig som en Forlængelse af den dybe Forsænkning i Syd for Lilletjern ved Myrens vestre Kant ud mod Guldtjernet.

I Strøget mellem Tjernene bestaar Myrmassen øverst af et 1.5—2 Meter tykt Mostorvlag, derunder 1—2 Meter tykt Brændtorvlag. I den øvrige Myrstrækning bestaar Massen af mere eller mindre frisk Mose, som selv i de dybere Lag endnu ikke kan siges at være moden som Brændtorv, men maatte kunne bruges til Torvstrø.

Omkring Lilletjern findes en Kreds, der paa Kartskissen er betegnet med en punkteret Linje, og som har en anden Karakter end Resten, idet at den er bevoxet med Halvgræs, er lidt lavere og synes at være erobret af Tjernet. For Resten er Vegetationen paa B som paa A. Skov eller Stubber forekommer ikke.

Den betydelige Forsænkning i Bunden ved Lilletjern maa oprindelig have dannet et Tjern, som ved Myrens Tilvæxt er blevet inddæmmet og indskrænket, saa at Vandfladen

nu ligger ca. 3,5 Meter over Sandbunden mellem Tjernene. At Lilletjern, som ikke har noget Vandtilløb, ikke er fuldstændigt lukket og skal være meget dybt, tyder maaske paa, at det er et Kildespring; det har intet Afløb.

Partiet C ligger i Høide med Guldtjernet, har som angivet indtil 5,5 Meters Dybde og bestaar heltud af blød, frisk Mose blandet med levende og dødt Sumpgræs, Carexarter, Myruld og en Art frodig Equisetum. Massen var yderst blød og næsten flydende. saa den kun paa enkelte Steder var tilgjængelig. Dette lille Parti synes at være en Tilvæxt i Guldtjernet og staar ikke i nogen Forbindelse med de andre Partier.

Det kunde her som ofte have sin Interesse at faa undersøge Dybden og Beskaffenheden af Massen under Tjern, men da Pramme ikke findes i saadanne Tjern, har saadan Undersøgelse endnu ikke kunnet finde Sted.

No. 28. **Rusmyr** i Nes.

Myren ligger i Øst for Gaarden Aas nede paa en Bugt af den store Sandflade fra Glommen ind til Aasdraget. Mod Vest støder den til den høie Bakke, hvorpaa Gaarden Aas ligger; mod Øst og Syd grændser den til lave Sand- og Lerbanker, hvorover den i Syd har Udløb ved en Grøft gjennem en Banke, der er 0,5 Meter lavere end Myrens Overflade; mod Nord støder den til en Fjeldaas.

Myrens Areal udgjør 1530 Ar. Dybden er paaført Kartskissen; den er 3—5 Meter.

Massen bestaar øverst af 2—3 Meter tyk Mostorv, som maa siges at være halvt omdannet; derunder findes en ca. 1 Meter tyk Masse, der maa ansees som brugbar til Brændtorv. Dybere og lige ved Bunden forekommer et omkring 0,5 Meter tykt Lag, som bestaar af en usammenhængende, grynartet og dyndagtig Masse, der er stærkt blandet med raadden Træmasse og tildels med temmelig frisk Mose. Altsaa et eget Moslag ved Bunden. Bunden, som bestaar af Ler, var ofte saa tæt besat med halvraadne Stubber, eller Stam-

mer, at Boret neppe eller slet ikke kunde trænge gjennem. Men oppe i den overliggende Myrmasse forekom ikke Stubber uden omkring Kanterne, hvor ogsaa Smaaskov tildels findes.

Overfladen har kun ringe Fald, 1 : 500, mod Udløbet og er kun lidet ophøiet paa Midten. Følgelig ligger Bunden 2—3 Meter lavere end nuværende Udløb og danner en Forsænkning, hvorpaa der tilsyneladende oprindeligt maa have ligget et Tjern, dersom Udløbsforholdene altid har været som nu, og Bunden ikke har tilladt Vandet at synke gjennem. Hvorledes i saa Fald Myrens især Bundlagets Dannelse bør forklares er uklart. Det kan nok efter den almindelige Tjerntheori tænkes, at Træer ere faldne ud fra Omgivelsen, drevne om og sunkne; den grynagtige Del af Bundlaget ligner ogsaa Myrtjernenes Mudder, hvilket bestaar af forkullede Rester — Smaadele — af Træ, Lyng, Bar, Løv, Græs o. s. v. Men hvorledes Mose skulde være nedlagt der er vanskeligere at forstaa.

Efterat det nu 0,5 Meter tykke Bundlag var dannet og den deri nedlagte Mose hermetisk dækket, hvorved den har holdt sig bedre end Mosen i de høiere Lag, maatte den overliggende Masse — efter nuværende Udløbsforhold — for en Del ogsaa dannes under Vand, altsaa enten ved at Mose groede ud fra Kanterne eller dannede flydende Masser paa Tjernet. I dette Tilfælde vilde Myren ved Kanterne være ældre og maatte antagelig ogsaa være mere omdannet end mod Midten. Men der gives intet Spor af noget saadant aftagende Tjern, hverken paa Overfladen, hvor det maatte røbe sig ved en Sump eller, om denne var tilgroet, i Massen, hvor der maatte kunne spores en Tjernvegetation, som neppe nogensinde næsten alene bestaar af Mose.

Uden Hensyn til de nuværende Udløbsforhold synes det mest antageligt, at Bunden oprindelig har dannet en sumpig Strækning, der dog ikke var blødere end, at Mose, Sumpgræs og Kratskov voksede der. Enten ved tiltagende Dybde af Myrjorden eller ved forøget Fugtighed maatte Trævæxten

ophøre, hvorpaa Mose udbredte sig og dannede den overliggende Masse. Denne Antagelse er dog vanskelig forenelig med nuværende Afløbsforhold. Da Bunden bestaar af Ler, er her liden Sandsynlighed for, at den skulde have tilladt nogen videre Gjennemsynkning af Vand.

En Mulighed, man kan tænke sig er, at Udløbet lidt efter lidt kan være opdæmmet ved fra Sidebakkerne nedflydt Ler og Sand. Saadan Udskjæring, Udglidning eller Udflydning er ikke ualmindelig i denne Egn, hvor de løse Jordmasser for en stor Del bestaar af fin Sand eller et med fin Sand blandet Ler, som under Tæleløsningen eller stærk Regn let glider ud af Bakkeskraaninger, begraver Veie, opdæmmer Smaadale og i det hele let føres af Vand. Nærmere Undersøgelse af en saadan Mulighed for Udløbets senere Forhøielse blev dog ikke foretagen. Dens Høide over Havet ca. 160 Meter.

No. 29. **Borgenmose** i Sørum.

Myren ligger paa Gaarden Borgen i Grændsen mellem Glommensdalens løse Jordlag og Fjeldaasen, som den paa Vestsiden støder til; i Nord og Syd forlænger den sig ind mellem steile Fjeldrygge; kun paa Strækningen *a—b* — se Kartskissen — ligger den ud til og hæver sig over Sandfladen. Den ligger omtrent 160 Meter o. H. Dens Areal udgjør 1950 Ar. Dybden, som er paaført Kartet, varierer mellem 4.5 og 7 Meter.

Overfladen er paa det bredeste Midtparti af Myren temmelig horizontal, men ved Myrens Fortsættelse i Syd og Nord derfra i de trange Dalfører er Faldet fra Midten til nordre Ende 3 Meter og fra samme Udgangspunkt til søndre Ende 2 Meter. Myren har Udløb til begge Ender gjennem trange Fjeldkløfter, hvorhos den paa et Strøg af Midtpartiet har Afløb til Siden over Sandfladen.

Myrmassen bestaar helt igjennem af Mose, der paa Midten af Myren er ligesaa frisk ved Bunden som ved Overfladen. Mod Kanterne er Massen vistnok lidt mere fast og noget

omdannet ved Bunden; men den er dog ikke moden eller brugbar som Brændtorv. Paa den nordøstlige Del af Myren forekommer ved Bunden et Lag, som vistnok er blandet med Mose men for en Del synes at være dannet af Tjernvæxter og Tjerndynd og skiller sig i Udseende fra den overliggende Mosmasse. Brugelig Brændtorvmasse indeholder Myren saaledes ikke, hvorimod Massen maa være vel skikket som Torvstrø.

Bunden bestaar af Lersand og er jevn med noget Fald mod Myrens begge Ender især nordover.

Vegetationen dannes af Mose, Myruld, Bjørnskjæg — Scirpus — Lyng, Mikkelsbær, Myrbær — Oxycoccos palustris m. fl.

No. 30. **Øverildsmosen** i Gjerdrum.

Den ligger indpaa Fjeldhøiden i Gjerdrums Almenning i en Høide over Havet af ca. 305 Meter. Den er overalt omgivet af Fjeldrygge, som ere dækkede med Smaaskov.

Dens Areal udgjør 1290 Ar.

Partiet B ligger ca, 3 Meter lavere end A og falder fra Grændsen mod dette — Punktlinien *a—b* — til Udløbet 1.5 M. Dybden er ved Udløbet 1.6 Meter og for Resten indtil 4.5 Meter. Altsaa ligger Bunden under Myrpartiet B indtil 1.4 Meter lavere end Udløbet. I dette Parti forekommer et lidet Tjern, der ikke ligger paa det dybeste Sted af Myren men nærmere Udløbet.

Partiet C ligger omtrent 2 Meter lavere end A og falder mod nordre Udløb omkring 1.5 Meter. Dybden er her indtil 5.5 Meter. Bunden ligger tildels — ved Sumppartiet *d* — indtil 2 Meter lavere end Udløbet. Det med en fin Linie omkredsede Parti *d* bestaar for en Del af klare Vandpytter og for Resten af Mose og Sumpgræs, der flyder paa en flydende Dyndmasse og ikke er til at gaa paa.

Partiet A indtager, som Kartet viser, Myrens Midtparti mellem B og C; det danner et ca. 2 Meter høiere Trin over disse og har i Modsætning til de øvrige Myrdele Høimose-

karakter. Det nordlige lille Parti D ligger omtrent i Høide med A, men Dybden er kun 3 Meter. Det ligger paa en Fjeldafsats. Bunden bestaar overalt af Fjeld kun tildels med et yderst ringe Lag Sand eller Grus mellem Myrlaget og Fjeldet; den er ujevn, og her og der stikker Fjeldrygge helt op over Myrmassen, som overalt bestaar af temmelig frisk Mose lige til Bunden.

I Partiet A er Mosmassen noget omdannet i de dybeste Lag, uden at den dog kan siges at være brugbar som Brændtorv. I Partierne B og C er Mosen blød og blandet med Dynd og Græstrevler.

Paa et Sted i øvre Del af B forekommer en mærkelig traktformig Fordybning. Oventil har den et Tvermaal af 12—15 Meter, Dybden er 2.5 Meter og Tvermaal ved Bunden, som dannes af Fjeld, er 2—3 Meter. Traktens Skraaning og nærmeste Omgivelse er bevoxet med smaa Træer. Vand strømmede ned og forsvandt i Hulen. Det hele, som ved første Øiekast ser noget underligt ud, maa kunne forklares ved, at Vandet har fundet Afløb enten gjennem en Fjeldsprække eller langs skraanende Fjeld under Myrlaget. Dette særegne Vandafløb har hemmet Mosens Vækst i den nærmeste Omgivelse. Myren omkring er voxet op, og Skraaningen mod Vandafløbet er dannet paa samme Maade som Kanten af en Høimose og bevoxet med Træer.

No. 31. **Myr ved Grindaker** i Næs.

Denne lille Myr, der tilhører A. G. Auli, ligger paa en liden Fjeldafsats i Aasen øst for Grindaker omkring 210 Meter over Havet; den er omgivet af lave med Smaaskov dækkede Fjeldrygge; den er ogsaa bevoxet med Smaaskov. Forøvrigt er Vækterne paa den især Lyng, Mikkelsbær og Mose. Bunden bestaar af Fjeld, tildels dækket af et ringe Lag fin Sand.

Dens Areal udgjør 106 Ar. Dybden er 1—2 5 Meter.

Myrmassen bestaar øverst af et 0.5 Meter tykt Lag af grove, mer eller mindre friske Rester af Overfladens Vege-

tation indblandet med smaa Stubber og levende Trærødder. Derunder er Massen med en mærkværdig skarp Grændse mod Overfladelaget temmelig stærkt omdannet og har tabt sin trevlede Plantestruktur; den er temmelig sort og nogenlunde moden til Brændtorv, som dog er saa usammenhængende, at den vanskelig lader sig anvende som Stiktorv, men maa æltes. Denne Masse er saavidt bemærket ved Boret og i Torvgrave fri for større Stubber. Heller ikke forekommer noget Kratrestlag ved Bunden, hvor Massen dels er jordagtig dels bestaar af grovere ikke fuldt opløste Planterester, der tydelig tilhører Rør, Bukkeblad og Sumpgræs saasom visse Carex-arter og Equisetum.

Myren har Udløb mod Syd til ca. 1 Meters Dybde over Fjeld. Paa Vestkanten har Eieren gravet et Afløb til lignende Dybde. Det ser ud, som om en egen Sumpvegetation først har hersket paa Myrbunden inden den Væxtmasse, som danner Myrmassens Hovedmængde udbredte sig.

Det samme Dalføre strækker sig videre nogle Hundrede Meter mod Syd, og indeholder hist og her mindre Myrpletter af lignende Beskaffenhed, men de er ikke opmaalte eller nærmere undersøgte, da de er altfor ubetydelige.

Af den opmaalte lille Myr har Eieren nogle Aar forsøgt Torvdrift især med Æltetorv — trampet og haandformet. Som Stiktorv har Massen vist sig altfor skjør og med Tilbøielighed til Sprækning under Tørringen.

No. 32. **Rustadmosen** i Næs.

Myren, der hører til Aulı Gaard, ligger paa en Sandflade i et lidet Dalføre 5—6 Kilometer sydost for Haga Station. Den er mod Øst begrændset af en skovdækket Sandbanke, mod Vest af en dyrket saadan, der ligger ved Foden af en lav Fjeldaas. Den har Udløb mod Syd over Sandfladen til hele Dybden. Mod Nord støder den til en kratbevoxet, sumpig Sandstrækning, hvorpaa der forekommer en ringe Myrdannelse, som ikke er medtaget paa Kartet.

Myrens Areal udgjør 1600 Ar. Dybden er 4.0—5.4 Meter paa den indre Flade. Da Myren har Høimosekarakter og falder af mod Kanterne, aftager Dybden følgelig paa Skraaningen, der mod Syd og Øst er svag, men mod Vest er stærk og tilsvarende kort.

Massen bestaar af temmelig fast Mostorv, der har Tykkelse af 1—2 Meter og gaar langsomt over til den underliggende mere omdannede og til Brændtorv, især ved Bunden temmelig vel modne Masse, som udgjør Resten af Myren. Midtpartiet af Myren er noget blødere, og her er det Lag, som kan ansees skikket til Brændtorv, tyndere. I det hele taget er dog Myren temmelig fast.

Myrens Overflade falder omtrent 2 Meter mod Syd, hvorhos den har noget Fald mod Øst eller tvers over. Langs vestre Kant er den følgelig høiest og har den største Dybde.

Den kan grøftes tilbunds mod Syd uden synderlig Skjæring i Omgivelsen. Mod Vest og Øst er den omgivet af en liden Dal, hvori Vandet fra de omgivende Bakker flyder bort. Bunden bestaar af fin Sand eller Lersand og ligger i en næsten horizontal Flade.

Vegetationen dannes fornemmelig af Lyng og Renlav samt tildels — paa Midtpartiet — af Græs — Scirpus — og Eriophorum, medens Sphagnum kun i ringe Mængde optræder. Stubber paatræffes ikke ved Boret. I Torvgrave ved Kanterne saaes enkelte Smaastubber. De grundere Partier omkring Kanterne er bevoxede med forkrøblede Furetræer. Forresten er Myren skovbar. Den ligger temmelig ubeskyttet for sydlige og nordlige Vinde. Overfladesumpe findes kun antydede og er dyndfyldte. Ved Bunden træffes tildels et Lag af grovere trevlede Rester af Rør og Sumpgræs. Maaske har man for sig en Græsmyr eller Græssump, hvorover Mosen har udbredt sig.

Paa Vestkanten er forsøgt Torvstikning; men saalænge Myren ikke grøftes omkring Torvtaget, er der lidet Haab om heldig Torvdrift. Mod Bunden er Massen ganske god Brændtorv.

Myrens Høide over Havet er omtrent 150 Meter.

No. 33. **Gaustadmosen** i Nittedal.

Myren ligger i Dalbunden og grændser mod Øst til Aasfoden eller fast Bakke, hvorpaa Gaardene Gaustad og Holter ligger. Forøvrigt omkredses den af Elven, som dels svinger lige ind til Myrkanten, dels danner smaa tungeformige Næs af Lersand mellem Myren og Elven. Paa Østkanten er det grundere Parti af Myren dyrket og danner god Agerjord. Myren ligger ca. 135 Meter over Havet.

Bunden dannes af en Lerflade, der fra Midten af Myren falder svagt — 1 : 200 — mod Øst, men i andre Retninger er omtrent horizontal. Lerfladen laa omkring 2.5 Meter høiere end Vandstanden i Elven paa Undersøgelsesdagen. Ved Flomme skal dog Elvesengen ganske fyldes. Myrens, Bundens og Elvens Forhold er forsøgt anskueliggjort ved tilføiede Snit.

Myrens Areal er 2600 Ar. Dybden 4—5 Meter.

Myrmassen bestaar med Undtagelse af et ca. 0.5 Meter tykt Lag ved Bunden af temmelig ren Mostorv, hvis Friskhed som sædvanligt aftager med Dybden. Bundlaget er en mørk, jordagtig Masse med tildels ubetydelige Rester af raaddent Træ og Sumpgræs. Som Brændtorv vil Myren neppe være anvendelig uden at have staaet afgrøftet i nogen Tid. Bundlaget er altfor ringe til at komme i Betragtning og vil ikke danne sammenhængende Brændtorv. Stubber forekom ikke for Boret. Myrens skraanende Kanter er bevoxede med smaa og utrivelige Træer. Forresten er Myren skovbar. Mod Kanterne eller paa Skraaningen er Myren temmelig fast og bevoxet med Lyng. Midtpartiet er derimod blødt og belagt med mange Sumpe, der dels har klar Vandflade, dels er overgroede med Mose og Myruld, og som enten er kredsformige eller langstrakte med Bøining mod eller om Myrens Midte. Paa Midtpartiet synes Mosen at staa i fuld Vækst; men mod Kanterne er den uddøende, og Lyngjord danner sig over den.

I ældre Tid laa en Vintervei over Myren. Paa Siderne af denne Vei i en Bredde af 8—10 Meter er fremvoxet en Del Fure- og Birketræer, der saaledes danner et Belte over

Myren. I de senere Aar er denne Vintervei nedlagt, og Træerne holder nu paa at gaa ud.

No. 34. **Øvrehaugsmosen** i Nittedal.

Denne Myr, der hører under Øvrehaug, ligger kun nogle hundrede Meter i Nord for No. 33, hvorfra den er adskilt ved en Strækning af Lerfladen, som er bevoxet med Older, og som Vandet fra Bakken mod Øst flyder frem over, saa det tildels har skaaret sig ned og dannet smaa Bække. Den har ogsaa samme Situation, samme Høide over Havet og er at samme Beskaffenhed som No. 33.

For 10-12 Aar siden blev Myren gjennemskaaret af nogle større og mindre Grøfter i Anledning af en paatænkt Dyrkning, som senere opgaves. Grøfterne er nu halvt eller helt sammensunkne; men de har dog i nogen Grad forandret Myrens Beskaffenhed i Overfladen, idet at Mosen er uddød, og Lyng har udbredt sig og holder paa at danne et Lyngjordlag. De store Grøfter er skaarne korsvis over Myren, saa de har Udløb i begge Ender, hvilket Myrens Faldforhold giver Anledning til. De mindre Grøfter — Teiggrøfterne — er altid lagte parallelt eller retvinklet mod de store, hvorved de ofte er komne til at ligge retvinklet paa Faldet eller horizontalt og har da kun havt liden eller ingen Evne til at bortføre Vand.

Som Følge af Udgrøftningen er Myrens Midtparti, der oprindelig har været blødest, sunket sammen, saa at Myren over Midten er 0.5—1 Meter lavere end mod Kanterne. Af samme Grund spirer en Del Træer frem paa Myren.

Bunden bestaar af blød Ler og ligger noget nær horizontal og ca. 2.5 Meter over Vandstanden i Elven. Myrmassen bestaar næsten heltud af Mostorv, som i de dybere Lag er mindre frisk men dog neppe anvendelig som Brændtorv. Ved Bunden iagttages tydelige Rester af en Sumpvegetation. Stubber forekom ikke for Boret; heller ikke saaes saadanne i de mange Grøfter uden mod Kanterne.

Myrens Areal udgjør ca. 1425 Ar. Dybden er 4—5 Meter.

No. 35. **Bliksrudmose** *a* i Hakkedal.

Myren ligger under Gaarden Bliksrud op mod den derværende Bakkefod mod Vest og taber sig forresten paa den noget sumpige og med smaafalden Birkeskov bevoxede Flade.

Partiet *b* — omkredset af en Punktlinje paa Kartet — er et veritabelt Stykke Høimose, som har sit Høidepunkt ved Hovedveien. Dybden er 4—5.4 Meter.

Myrmassen bestaar øverst af 1.5 Meter tyk, temmelig frisk, men dog nogenlunde fast og sammensunken, trevlet Mostorv; derunder findes en Masse, som er saavidt omdannet, at den maa ansees brugbar til Brændtorv, og som har en Mægtighed af ca. 3 Meter. Resten — henved 1 Meter tyk — ved Bunden bestaar af en kornet, jordagtig og dyndblandet Masse, der ikke uden Æltning vil hænge sammen som Brændtorv og antagelig vil give en stor Mængde Aske. Den er opfyldt med raadnede Trærester.

Bunden er Ler, der nærmest Hovedveien var saa blød, at Boret kunde stikkes flere Decimeter ned deri; den var blaasort, meget fin og saa ud, som om den havde været æltet. Bundfladen danner en Skraaning fra Bakkefoden med Fald af 1 : 100.

Partiet *c* danner et lavere Trin eller Flade. Her er Dybden kun 2—3 Meter, og Myren her bestaar af en med mere eller mindre friske Trevler eller Rester af Overfladens Vegetation, Vaccinier, Halvgræs, Lyng og Trærødder opblandet Masse, der neppe lader sig anvende til Brændtorv og heller ikke er skikket som Torvstrø, men vilde især paa de grundere og med Ler og Slam indblandede Strøg være hensigtsmæssig for Dyrkning. I det nordre Strøg kunde dog maaske en Dal mindre god Brændtorv udtages. Paa dette staar en Del Kratskov af Birk og Fure. Mose — Sphagnum — har en underordnet Plads saavel i Myrmassen som i Vegetationen. Partiet viser en Overgangsform mellem Mosemyr og Græsmyr — Høi- og Lavmose. Overfladen falder 1 : 50 og Bunden 1 : 80—100 fra Vest mod Øst. I nordvestre Hjørne er en Del af Myren dyrket og viser sig frugtbar. Større

Strøg omkring Myren har tydeligt været dyrkede, men er igjen udlagte til Beite og er overgroede af Kratskov og Bjørnemose. Dyrkningen ansees mislykket. Dette skyldes antagelig kun Mangel af Udgrøftning og iværksat Rovbrug — gjentagen Brænding og fleraarig Tilsaaning uden Gjødning. Det er besynderligt, at saadanne bekvemt liggende Strækninger god Jord kan ligge udyrkede i en Bygd som Hakkedal. Noget af Strækningen ligger maaske saa lavt, at Flomvand fra Elven vilde trænge op i Grøfterne. Men de laveste Strøg kunde dyrkes ved aabne Grøfter, og enkelte af de mange Næs ved Elven kunde overskjæres, saa Vandet fik lettere Udløb og større Fald og derved mindre Flomhøide.

Myren kan selvfølgelig grøftes til Bunden og en Del videre uden Skjæring i Omgivelsen. Dens Areal er 930 Ar.

36. **Bliksrudmose** *b* i Hakkedal.

Den ligger under Gaarden Bliksrud paa samme Lerflade som den sidst beskrevne (No. 35), hvorfra den kun er adskilt ved en nogle hundrede Meter bred, sumpig, løvskovbevoxet Flade, der delvis overrisles af det fra Bakken udflydende Vand. Ligesom No. 35 ligger den paa Vestsiden ind til Bakkefoden og overskjæres af Veien; for Resten enten taber den sig paa Fladen eller strækker sig ned til Elven. Vistnok ligger begge Myrer aabent i Dalen, men da denne er omgivet af temmelig høie Fjeldaase, maa de siges at ligge temmelig vel beskyttede. Myrens Areal udgjør 1550 Ar. Dybden i Partiet *a* 4—6 Meter og i *b* kun 1 Meter.

I Partiet *a*, der ved en Punktlinje paa Kartet er afgrændset fra *b*, bestaar Myrmassen af temmelig frisk Mostorv med Undtagelse af, at der ved Bunden forekommer et, som jeg vilde kalde det, Græsmyrlag 0.5—1 Meter tykt. Dette Lag dannes af en mørk, forkullet Masse, der er opblandet med Trærester, tydelige Spor af Sumpplanter – Padderok — Equisetum, Rør, Carexarter o. s. v.; Mose synes underordnet.

Partiet *b* udgjør en lidt skraanende Flade, hvor Myrlaget kun er omkring 1 Meter og synes at være dannet af Over-

fladens Vegetation, Scirpus — begge de almindelige Arter —, Myruld, Bukkeblad, Pors, Vidjer, Or samt Carexarter. Da Dybden er ringe, er Strækningen bedst skikket for Dyrkning.

Myren har uhindret Afløb langs hele den østre Side og kan selvfølgelig grøftes til Bunden uden Skjæring i Omgivelsen. Myrens Bundflade, der bestaar af Ler, falder 1:200, og Overfladen 1:100 fra Vest mod Øst. I Nord og Syd er Bunden næsten horizontal, medens Partiet *a* ved sin egen Mægtighed hæver sig over *b* og den omgivende Flade. Partiet *b* er gjennemflettet af levende og døde Trærødder, medens i *a* Stubber ikke forekom for Boret uden mod Kanterne.

Baade No. 35 og 36 ligger omkring 140 Meter over Havet.

Efterat vi saaledes har gjennemgaaet de enkelte Myrer, skal vi tage i Betragtning en Del mere almindelige Forhold.

Paa følgende Tabel er sammenstillet de undersøgte Myrers Areal, største Dybde, Høide over Havet samt Bemærkninger, om Beliggenheden er beskyttet mod Vind.

	Areal.	Dybde.	Høide o. H.	Beliggenhed.
No. 1	180 Ar.	1.0 m.	220 m.	Ubeskyttet.
„ 2	520 -	4.5 -	220 -	do.
„ 3	180 -	7.0 -	190 -	Beskyttet.
„ 4	100 -	8.0 -	185 -	Mindre beskyttet.
„ 5	3 090 -	5.0 -	220 -	do. do.
„ 6	2 560 -	5.0 -	215 -	do. do.
„ 7	7 290 -	3.5 -	176 -	Ubeskyttet.
„ 8	11 700 -	3.5 -	175 -	do.
„ 9	8 550 -	3.0 -	175 -	do.
„ 10	3 910 -	6.0 -	200 -	Godt beskyttet.
„ 11	7 460 -	6.0 -	165 -	Mindre beskyttet.
„ 12	2 400 -	6.0 -	200 -	do. do.
„ 13	3 400 -	4 4 -	200 -	Tem. godt beskyttet.
Sum	51 340 Ar.			

	Areal.	Dybde.	Høide o. H.	Beliggenhed.
Transp.	51 340 Ar.			
No. 14	1 000 -	5.5 m.	210 m.	Mindre beskyttet.
„ 15	1 150 -	8.5 -+	210 -	Godt beskyttet.
„ 16	3 800 -	5.5 -	180 -	do. do.
„ 17	6 250 -	3.5 -	200 -	Ubeskyttet.
„ 18	2 000 -	6.0 -	200 -	Tem. godt beskyttet.
„ 19	1 900 -	2.5 -	200 -	Ubeskyttet.
„ 20	2 170 -	5.0 -	170 -	Noget beskyttet.
„ 21	1 000 -	6.0 -	320 -	Mindre beskyttet.
„ 22	3 260 -	5.0 -	190 -	do. do.
„ 23	895 -	8.5 -	220 -	Meget godt beskytt.
„ 24	3 575 -	4.0 -	180 -	Ubeskyttet.
„ 25	1 420 -	3.5 -	180 -	Noget beskyttet.
„ 26	1 570 -	4.5 -	160 -	Godt beskyttet.
„ 27	3 600 -	8.5 -+	150 -	Do. do.
„ 28	1 530 -	5.0 -	150 -	Noget beskyttet.
„ 29	1 950 -	7.0 -	160 -	Do. do.
„ 30	1 290 -	5.5 -	305 -	Do. do.
„ 31	106 -	2.5 -	210 -	Do. do.
„ 32	1 600 -	5.4 -	150 -	Mindre beskyttet.
„ 33	2 600 -	5.0 -	135 -	Do. do.
„ 34	1 600 -	5.4 -	135 -	Noget beskyttet.
„ 35	930 -	5.4 -	140 -	Do. do.
„ 36	1 550 -	6.0 -	140 -	Do. do.
	Sum 98 086 Ar.			

Høiden o. H. varierer fra 135—320 Meter. Altsaa ligger de over et 185 Meter bredt Belte.

Myrernes Dybde synes ikke at staa i noget bestemt Forhold til Arealet; helst synes den at staa i omvendt Forhold til dette. Beliggenheden, om Myrene er mere eller mindre beskyttede for Vind og Veir, synes at have nogen Indflydelse paa Dybden, saaledes at frit beliggende Myrer i Regelen har mindre Dybde end de, som Fjeld og Skov beskytter mod Vind. Hvor Beliggenheden er aaben, og Omgivelsen dertil er bleven

skovbar, synes Mosens og dermed ogsaa Myrens Vækst at være indskrænket eller rent hæmmet. Under saadanne Forhold er det, at de til Brændtorv mest modne Myrer forekommer, medens den friske, for Torvstrø bedst skikkede Mose — Spagnum — helst findes i aflukkede Fjelddale eller i de Myrer, der er beskyttede ved Bakker og Skov.

Omgivelsens Indflydelse paa Myrens Dybde, Vækst og Omdannelsesgrad tør maaske give Antydning til Forstaaelse af Forholdet med de vestlandske Myrer, som i Regelen for lang Tid siden har ophørt at voxe i nogen nævneværdig Grad, og som især i de dybere Lag er saa omdannede, at det er vanskeligt eller umuligt at bestemme, af hvilke Planter de er dannede. Antagelig er de vestlandske Myrer, som indeholder bedste Brændtorv — saakaldt „Kultorv", hvoraf især tidligere brændtes Kul for Smedjer — ogsaa dannede af Mose. Myrernes Vækst paa Vestlandet foregik formodentlig, da Urskoven, som gav Myrerne Ly, bedækkede Landet. Men efterhvert som Landskabet afskovedes, og Havstormene fik blæse langt indover Land, standsede Mosen — Sphagnum — og dermed Myren i sin Vækst. I de senere Aarhundreder er Omdannelsen eller Modningen foregaaet. Den fremtrædende Forskjel fra de østlandske Myrer er saaledes maaske kun den, at de vestlandske tidligere er hemmet i Vækst, og at der ofte er dannet et Lag af Lyngjord og Scirpustorv over Mosmassen.

Visse Regler synes at gjøre sig gjældende for Myrernes Forekomst og Udbredelse. Paa Kartbladets store af Elve og Bække gjennemfurede Flader findes faa eller ingen Myrer. Men de fleste findes, hvor de løse Masser støder til Fjeldaaser, eller omkring lave Fjeldhøider, som stikker op over Fladen. De fleste og mest udstrakte findes i Vormens og Glommens Dalfører samt paa Aasdraget i Syd for Hurdalsøen. Nogle ligger paa lave Fjeldafsatser og enkelte paa Høiden af Aasdrag; men Flertallet findes som sagt paa løse Masser ved en Aasfod.

De inden dette Kartblads Omraade undersøgte Myrer bestaar i Regelen øverst af mer eller mindre frisk Mostorv,

der i enkelte Tilfælde langsomt og uden skarp Grænse i de dybere Lag gaar over til antagelig Brændtorv, men i andre Tilfælde beholder sin Friskhed næsten lige til Bunden. Ved Bunden af de fleste Myrer findes et eget fra den øvrige Masse forskjelligt og skarpt afgrænset Lag, der i Regelen er indblandet med Rester af Skovkrat — kjendelig Birkebark — og Sumpgræs, og i det hele synes at have en anden Oprindelse end den overliggende Myrmasse. Dette Myrjordlag, der ofte er kaldt Bundlaget, maa antagelig opfattes som en oprindelig Græsmyr eller et Sumpjordlag, hvorover Mose har udbredt sig og dannet den væsentligste Myrmasse.

I enkelte Myrer, helst saadanne, der ligger i trange Dale med ujevn Bund, forekommer smaa Tjern. Disse er ofte omkredsede af mindre Partier af en fra den øvrige Myr forskjellig Masse, der øiensynlig er dannet af Sumpgræs. Tjernene maa i de fleste Tilfælde opfattes som Kildespring, der er opdæmmede af Myr, og den særegne Myrmasse i Omgivelsen som Tilvæxt i Tjernet.

Paa flere af de større Myrer forekommer et eget Slags Sumpe. I størst Mængde forekommer de paa Myrer, som har stort Tvermaal og er kredsformede. Det indre sumpige Strøg er da saa blødt, at det trods Mosens frodigere Vækst ved Midten holder sig næsten horizontalt, medens Kanterne skraaner stærkt af. Det indre Sumpparti, der ofte indtager Størstedelen af en Myrs Areal, kunde synes at maatte opfattes som Rest af et ældre, større Tjern; men Afløbsforhold, Bundens Beliggenhed og andre Omstændighedor tillader ikke saadan Antagelse. Følgelig maa Sumpene være opstaaede senere og paa et vist Udviklingsstadium af Myren. Dette maa være, naar Myrmassen er bleven saa mægtig, at den opfanger og tilbageholder fornøden Vandmængde. Der danner sig da Vandpytter paa Overfladen, og naar Vinden pidsker Vandfladen, kan Mose, som er ømtaalig for Bølgeslag, ikke trives selv i de grunde Vandpytter, der følgelig i den tørre Aarstid viser en sort Dyndflade og i den vaade en klar Vandflade. Paa Grund af Tryk fra Myrens Midte udad, maaske ogsaa

efter den herskende Vindretning faar Sumpene en langstrakt og stundom ogsaa en om Myrens Midtpunkt eller Høidepunkt krummet Form. Omsider forsvinder disse Sumpe, enten fordi at Myruld og Kogleax udbreder sig over dem og beskytter Mosen, eller fordi den indre Flade formindskes ved Myrens Høidevæxt og Kanternes Skraaning, saa den ikke tilbageholder tilstrækkeligt Vand. Standsning af Mosens Vext for Exempel ved Omgivelsens Afskovning bevirker ogsaa, at Sumpene forsvinder.

I Regelen er Myrerne over de dybere Partier med Undtagelse af enkelte forkrøblede, uddøende Træer blottede for Skov. Kanterne og enkelte grundere Strøg har derimod ofte nogen Trævæxt. Paa saadanne Steder findes ogsaa smaa Stubber til næsten alle Dybder, medens det hører til Sjeldenhederne, at større Stubber paatræffes indpaa nogen Myrs dybere og større Parti.

I de fleste Myrer forekommer et eget Bundlag, hvori findes Rester af Løvskov.

Som Tillæg til foranstaaende Beretning om Myrundersøgelsen tillader jeg mig at vedføie nogle Bemærkninger om Jordbundsforholdene i de omhandlede Bygdelag.

Kartbladet Nannestads Omraade eller Romerike dannes af en udstrakt Flade af løs Masse, hvori Fjeldaaser hæver sig op som Øer eller stikker frem som Halvøer og indtager største Delen af Arealet. Bergarten er for det meste en paa Glimmer rig Gneis tildels med indleirede Partier af en hornblenderig Bergart. Mod Vest stikker en Del yngre Eruptiver og enkelte Skiferpletter frem inden Kartets Ramme. Fladen af løs Masse strækker sig uafbrudt næsten tvers over hele Kartbladet eller omtrent 30 Kilometer fra Sørums og Skedsmo Kirker i Syd til Aasfoden i øvre Ende af Nannestad eller ved Hurdalsøen i Nord. Bredden er 10—15 Kilometer. En Arm af Fladen stikker ind fra Sørum til og forbi

Furuset Kirke og indtager den østlige Del af Ullensaker. I Vest strækker den sig omkring Fjeldhalvøen nordvest for Skedsmo Kirke og danner Dalføret Nittedal med Hakkedal. I den østlige Del af Sørum gaar Fladen over i Glommens og længere op i Vormens Dalfører, hvori disse Elve har skaaret sig dybe Leier. Fra Sydenden af Mjøsen strækker Fladen sig, rigtignok for største Delen udenom dette Kartblad, igjen vestover mod Hurdalsøen og Nannestad, saa at Fjeldpartiet i Ullensaker gjøres til en Øgruppe i Fladen. Hele denne forgrenede Flade er, naar der bortsees fra de utallige Udskjæringer af Elve og Bække, næsten horizontal. Paa Rektangelkartet er Høiden over Havet i Skedsmo angiven til 176 Meter, i Gjerdrum til 169—174, i Nannestad til 178, 193 og 195, i Sørum 168—170, i Ullensaker 175—179—196 og 200, Gardermoen 200, i Eidsvold 177—179 og i Næs til 165—175 og 176 Meter. Den ligger altsaa henimod saa høit som den høieste erkjendte Havstand. Ved Glommens Udløb i Øieren og paa Strækningen mellem „Ausenfjeld" i Øst for Skedsmo Kirke og Fjeldet paa Vestsiden af Nittedal har Fladen Afløb mod Øieren. Paa den sidste Strækning falder Fladen med en stærk Skraaning af mod den 40—50 Meter lavere liggende mindre Flade ved Øierens øvre Ende, saaledes at her dannes en temmelig høi Terrasse.

Løsmassen bestaar for en stor Del øverst af et flere Meter tykt Lag fin Sand, der tildels kaldes Mæla eller Mjæla. I Nærheden af Trøgstad Station og paa Strøget derfra nordover til Dal Station og vestover til Gardermoen er denne Sand blandet med potetesstore, vel afrundede Stene af for Egnen fremmede Bergarter.

Paa en Strækning nordøst for Trøgstad Station især ved Gaarden Haugesæter eller mellem de i Ullensaker opstikkende Fjelde gaar Sandet over til grovt med hovedstore Rullestene opfyldt Grus, hvorfra al fin Sand er bortskyllet, i hvert Fald flere Steder, saasom i Grustag ved Haugesæter. Den fine Sand danner, hvor den ikke er lerblandet, en fattig Agerjord; hvor den er stenblandet, er den ikke bedre, og hvor den

gaar over til grov, stenblandet Grus, som næsten ingen Evne har til at holde paa Fugtighed og Gjødningsstoffe, ansees den for ganske udyrkbar og kan kun frembringe Skov eller Lyng, Mose o. s. v.

Under Sandlaget forekommer i Hoveddalførene et meget frugtbart Lerlag, hvis største Mægtighed er ubekjendt.

I Elve og Bækkeudskjæringer sees indtil 30—40 Meter dybe Snit i Lermassen; men det er kun her og der og alene i de store Elveløb, at Vandet har skaaret sig ned til Fjeldbunden. Lermassen kan i andre Tilfælde være meget mægtigere, idet den kan have fyldt ukjendte Bækkener og Dalfører. I Leret, som stikker frem i de fleste Elve og Bækkeleier, er fundet Søskjæl, altsaa Bevis for, at Massen er afsat under Havet. Det er i Regelen kun i de bratte Skraaninger eller paa Bunden af Udhulninger, at Leret træder i Dagen. Denne Omstændighed forklarer, hvorfor Gaarde, som ligger særdeles bekvemt paa den gamle Flade, ansees for mindre gode, medens andre, hvis Jord er strakt udover flere dybe Bækkefurer eller nedover en Storelvs bratte Dalsider — en Omstændighed, der meget besværliggjør Gaardens Drift — ofte ansees for ret gode. Hyppigt ser man, at der paa den øvre Flade og den høiere Del af en Udskjæring kun voxer Hvene — Agrostis —, medens længere nede paa Skraaningen, ved Bakkefoden og paa den smale Dalbund staar den herligste Kløver. Af Korn voxer oventil ussel Havre og forresten vakker Byg.

Paa enkelte Steder — Gjerdrum, en Del af Nannestad og visse Dele af Ullensaker — er den oprindelige Flade forsvunden, og Landskabet ser ud som et oprørt Hav. Her er Sand og Ler ofte blandet med hinanden i Overfladen, hvorved et frugtbart Jordsmon er fremkommet.

Over den store Mængde Udskjæringer, der danner ubekvemme Agerstrækninger, beklager Landmanden sig, men han kan trøste sig med, at dersom Udskjæringerne ikke var, vilde hele Fladen have dannet en lidet frugtbar Sandstrækning. Den hele Egn vilde have lignet de gjenstaaende Sand-

banker og den store ufrugtbare Strækning — ca. 1 Kvadratmil — som udbreder sig mellem Gardermoen og Bjerke Kirke i Vest og Trøgstad og Dal Station i Øst, hvor Jordbunden kun er Sand og Grus, og hvor kun ganske faa Gaarde findes. Om Lerlaget er udbredt overalt under Sand- og Gruslaget er ubekjendt. Paa enkelte Steder, hvor Fjeldet ikke ligger dybt, sees Sand og Grus at hvile umiddelbart paa Fjeldet. Men paa Gardermoen, der ligger paa den oprindelige Sandflade, og hvor den løse Sandmasse ikke holder Vand, skal nu være gravet nogle Meter dybe Brønde, som holder Vand, fordi de er førte ned i den underliggende Lermasse. Ogsaa paa et andet Sted paa den store, tørre Sandflade vest for Dal Station er gravet en nogle Meter dyb Brønd, som altid holder Vand, fordi den rækker ned i Lerlaget.

Saavel i Sand- som Lerlaget sees ofte tydelig horizontal Lagning. Selv den grovere Grus og Rullesten ligger i Regelen i tydelige Lag. Følgelig kan de gamle Isbræer ikke ved sin forstyrrende Indflydelse have virket paa Masserne, men maa have været bortsmeltet fra dette Strøg, før Løsmaterialet afsattes. Det er sandsynligt, at hele Romerigets Flade en Gang var en Havbugt, hvorfra Mjøsdalføret stak ind som en med en Isbræ udfyldt Fjord. Denne Havbugt blev lidt efter lidt fyldt med Ler og Sand, for en Del ogsaa Grus — alt Produkter af den indenfor liggende Ismasses Fjeldopslidningsproces.

Overgangen mellem Kristianiadalen og Øierens Dalføre i Lavningen, hvor Jernbanen ligger, er ca. 150 Meter over Havet — Strømmen Station 147. Ved 200 Meter høiere Havstand end nu var Fjeldhøiderne syd for dette Pas Øer. Ved mindre end 150 Meter høiere Havstand end nu, men over 100 Meter — Øierens Høide over Havet — var Øierendalen en Fjord.

A short summary of the contents.

Peatmosses.

The peatmosses studied occur in the region, where the two rivers Vormen and Glommen unit to the North-East of Christiania.

The first and larger part of the paper contains a description of the individual mosses. The numbers upon the tables correspond to the numbers on the map. The depths are given in metres.

The peat is cheafly formed of moss, which at the surface is generally very fresh and downward only is sligthly carbonized. The best use to make of it is for moss-litter. Near to the bottom is generally found a thin layer of „grass-peat". The bottom is very often flat, so the mosses are not formed by filling out of ponds. The vegetation of moss has simply grown up to a certain height on damp spots in the woods. In some of the peatmosses, it is true, are found small deep ponds, but these are not rests of any old basins but are formed where springs are protruding from the bottom. An other kind of ponds who also are small, but shallow, is formed upon larger peatmosses through their retention of too much water.

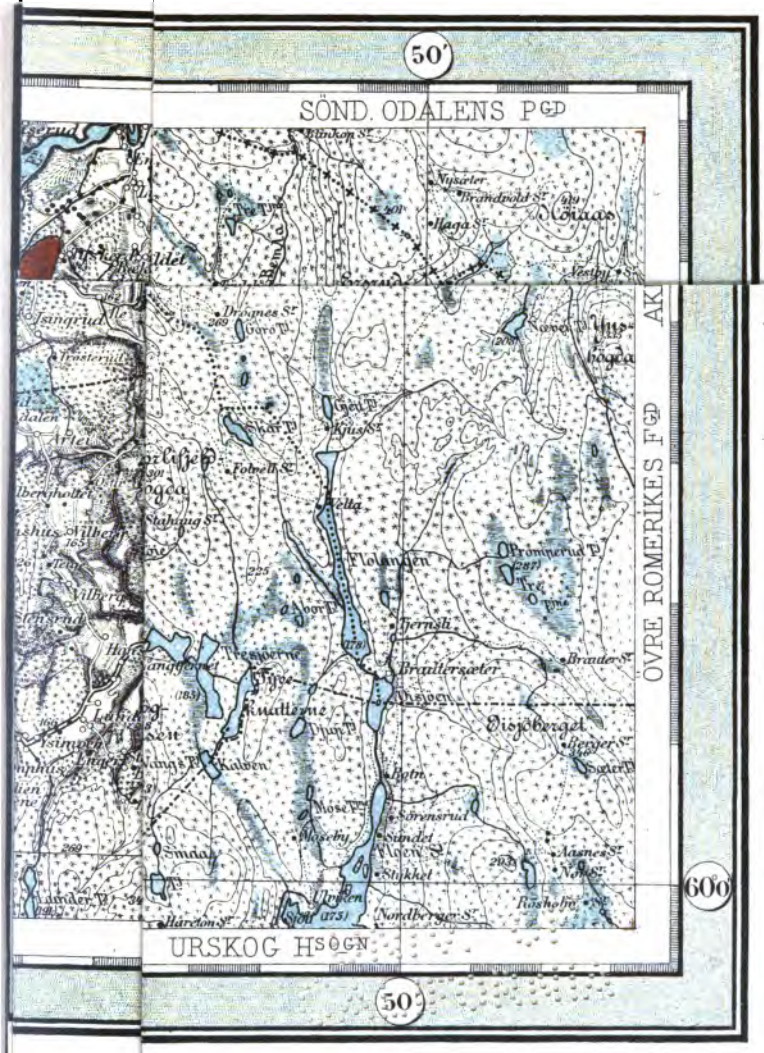

Anm. *Höjdeforholdene ere fremstillede ved hjælp af horisontale (vandrette) kurver. Mellem hver af disse er den vertikale (lodrette) afstand lig 30 meter.*

Fa 1¾

14 DAY USE
RETURN TO DESK FROM WHICH BORROWED

EARTH SCIENCES LIBRARY

This book is due on the last date stamped below, or
on the date to which renewed.
Renewed books are subject to immediate recall.

LD 21–40*m*-5,'65
(F4308s10)476

General Library
University of California
Berkeley